Geskiedenis Graad 8

By:
Siyavula Uploaders

Geskiedenis Graad 8

By:
Siyavula Uploaders

Online:
< http://cnx.org/content/col11043/1.1/ >

C O N N E X I O N S

Rice University, Houston, Texas

Collection structure revised: September 12, 2009
PDF generated: February 6, 2011
For copyright and attribution information for the modules contained in this collection, see p. 76.

Table of Contents

Chapter 1

Kwartaal 1

1.1 Die historikus en begrippe[1]

1.1.1 SOSIALE WETENSKAPPE: GESKIEDENIS

1.1.2 Graad 8

1.1.3 GROND EN MAG

1.1.4 Module 1

1.1.5 DIE HISTORIKUS EN BEGRIPPE

Die historikus en begrippe

Die begrippe *grond*en *mag* het ‘n noue verband met mekaar. ‘n Persoon word in die *regerende klas*of die *werkersklas* ingedeel op grond van sy of haar produksievermoë. Die *produk*sluit dan kapitaal (geld), grond, geboue, myne, masjinerie ens. in.

Die konflik tussen die twee klasse berus dus op die kontrasterende verbande wat hulle ten opsigte van die produk ervaar. Die regerende klas, wat ook die kapitalistiese klas of die middelklas of die bourgeoisie (Franse Revolusie) genoem kan word, *besit* die produksievermoë terwyl die werkersklas of proletariaat of Bolsjewiste (Russiese Revolusie) hul *arbeid verkoop* deur op die landerye, in die fabrieke en myne wat aan die regerende klas behoort, te werk.

- Om hierdie konflik te begryp moet die geskiedkundige of historikus, dus al die leerders in die Geskiedenisklas, ingewikkelde vrae vra oor alle konfliksituasies, soos:
- 1. Aan wie behoort wat?
- 2. Wie doen watter werk?
- 3. Wie werk vir wie?

1.1.6 Aktiwiteit 1 : Groepwerk (Ken-mekaar-geleentheid)

- Verdeel in besprekingsgroepe.

Opdrag 1 :

- **Bespreek** werksverdeling in ‘n gewone familie soos wat julle groep dit ken. Sorg dat elke groeplid ‘n kans kry om sy/haar sê te sê.

[1] This content is available online at <http://cnx.org/content/m24839/1.1/>.

Opdrag 2 :

- Bespreek die **graad van samewerking** tussen die regerende klas (ouers/voogde) en die werkersklas (kinders) om die huishouding glad te laat verloop.

Opdrag 3 :

- **Voltooi** nou die volgende:

(a) My eie plekkie in ons woning is my
Ek is trots daarop omdat
(b) My ouers/voogde is werknemers/werkgewers van :
(c) Ek is nie ‘n las vir my familie nie, want ek aanvaar verantwoordelikheid vir

1.1.7 Aktiwiteit 2 : Groepassesseringsoefening

Opdrag 4 :

- **Elke leerder** krynou ‘n beurt om sy/haar antwoorde by Opdrag 3 voor te lees en elke groeplid dui aan watter punt hy/sy wil toeken. Indien nodig, kan ‘n groeplid motiveer waarom ‘n swakker of ‘n beter punt nodig is.
- Die groep moet **saamstem** oor die punt. Die volgende eenvoudige skaal word gebruik om te bepaal of die leerder vir sy familie ‘n **VOORDEEL** is.

1 = Die leerder bly darem by sy familie.
2 = Die leerder is soms, of was al van nut vir die familie.
3 = Die leerder is van werklike nut vir sy/haar familie.
4 = Die leerder se bydrae tot sy/haar familie is ‘n uitstaande prestasie.

	PUNTE TOEGEKEN DEUR GROEPLEDE			

Table 1.1

Kennisgewing 1 :
Aan die einde van hierdie module moet jy ‘n projek oor *Die Franse Revolusie* inlewer. Jy sal stap-vir-stap die nodige inligting ontvang. Vir vandag hoef jy slegs:
(**a**) by die huis te sê dat jy soek na *inligting* omtrent die tema en
(**b**) die woordverklaring vir *revolusie* na te slaan/uit te vind. Voltooi:
Revolusie:
Bron:
VOORBEELD van die optekening van inligting wat uit ‘n spesifieke bron verkry is.
revolusie, opstand, omwenteling.
Bron:
a) inligting oor die **skrywer(s)**, (eers die van, dan name/voorletters)
b) die boek se **titel** in aanhalingstekens
c) die **uitgewer en datum van uitgawe**
d) die **bladsynommer(s)** sodat jy dit maklik weer kan kry.
Bostaande is die inligting wat die historikus nodig het, en dit is daarom verpligtend. Verskillende universiteite verskil selfs in hul eie onderskeie departemente oor die korrekte manier vir die optekening van broninligting, bv. die punte om a, b,c en d af te sluit, is verpligtend vir ‘n skripsie by die Departement

Engels, US. Sorg dat jou projek so korrek as moontlik is want gesaghebbende bronne bewys die geldigheid van jou opinie.

Voorbeeld:

Kritzinger, Eksteen, Beknopte Verklarende Woordeboek,J.L. van Schaik (Edms) Bpk 1989. Bl. 408.

	LU 1		AS 1.1			

Table 1.2

- Lees nou Bron A hieronder deur terwyl jy oplet na verskillende sosiale klasse sowel as die produkte waaroor die konflik tussen Salga en Samwu handel.

BRON A

Die Burger, **BL. 10** Saterdag **6 JULIE** 2002Salga onderhandel nie verder oor Samwu-stakers se lone	
MARLENE VAN HOUWELINGENKAAPSTAD. – Die Vereniging van Plaaslike Regerings (Salga) oorweeg geen verdere onderhandelings oor loonverhogings vir lede van die munisipale vakbond (Samwu) nie.In briewe tussen die president van Salga, mnr. Petrus Mashisi, en Samwu, asook tussen die vakverbond Cosatu en Salga, is die hoop wel uitgespreek dat verdere samesprekings hieroor aangeknoop sal word, het adv. Etienne Vermaak, een van Salga se hoofonderhandelaars in die kwessie, gister gesê.“Ons staan by die aanbod van 8% en die minimum loon van R1 900 per maand. Dis nie dat Salga ongevoelig is oor die moeilike lewensomstandighede van sommige munisipale werkers nie, maar ons kan nie ’n swaarder las op die res van ons belastingbetalers plaas om aan Samwu se vereistes te voldoen nie. Die staking kan nog ’n rukkie duur, maar ons glo dit sal aanstaande week momentum verloor. Dis in sy wese ’n magstryd.”In opdrag van die minister van arbeid, mnr. Membathisi Mdladlana, het die Kommissie vir Bemiddeling, Versoening en Arbitrasie gister probeer om ’n vergadering	tussen stakende munisipale werkers en hul werkgewer te belê.Samwu het gister in ’n verklaring gesê hy keur nie rommelstrooiing, saakbeskadiging of enige geweld goed nie. “Dis jammer dat Salga en sekere plaaslike besture hierop konsentreer, eerder as op dit wat tot dié optrede aanleiding gegee het.”Me. Anna Weekes, mediawoordvoerder van Samwu, het gesê die vakbond herhaal sy eise en sal nie toegee nie. “Ons doen ook ’n beroep op plaaslike besture om nie ons werkers deur private diensverskaffers te vervang nie. Dié optrede veroorsaak nog meer spanning.”In Kaapstad het sake gister redelik ordelik verloop, met die altesame 2 314 werkers – of sowat 8% van die totale werkmag – wat van die werk weggebly het.“Daar was geen ernstige ontwrigting van munisipale dienste nie,” het mnr. Charles Cooper, die stad se mediawoordvoerder, gesê.Volgens mnr. Mike Marsden, uitvoerende direkteur van handelsdienste, het meer werkers gister by die werk opgedaag en het die munisipaliteit probeer om alle agterstallige dienslewering in te haal. Hy het gesê nooddienslewering sal oor die naweek voortgaan.

Table 1.3

BRON A : Assessering van kennis en begrip

- Voltooi die volgende sinne deur die ontbrekende woorde te voorsien.

1 (a) Salga verteenwoordig die .... klas. /1/

(b) Samwu verteenwoordig die werkersklas, volgens die bron werk hulle vir die

/1/
(c) Die konflik handel oor "loonverhogings", wat beteken dat die ……………………..
meer ……………………………… wil hê. /2/
(d) Die munisipale werkers se werk (arbeid) is om bv.………………..
/1/
(e) Salga is ontevrede omdat die Samwu-stakers hulle skuldig maak aan:
"*rommelstrooiing*" , "*saakbeskadiging*" en "*geweld*".

- Verduidelik nou hierdie begrippe sonder om weer die bron se woorde te gebruik!

Rommelstrooiing is wanneer
/1/
'n Voorbeeld van *saakbeskadiging* tydens 'n optog is wanneer
/2/
Geweld kan uitbreek wanneer die polisie
/2/
/10/

	LU 3		AS 3.1						LU 3		AS 3.6			

Table 1.4

KENNISGEWING 2 :

Jy het nou 'n beskrywing van 'n *moderne konfliksituasie* gelees. Vandag probeer mense veranderinge vreedsaam aanbring. Terwyl jy inligting oor die Franse Revolusie insamel, moet jy die *SOORT bronne wat jy in die hande kry, beoordeel.* Besoek die dorpsbiblioteek as jou skool nie een het nie. Onderwysers het gewoonlik ook 'n versameling boeke. As jy nie vra nie, sal jy nie weet nie.

Stap 1 : Kyk na die inligtingsopgawe, die hoofopskrifte en die prente in die boek. **Jy is nou** *op soek na 'n aspek/deel wat jou interesseer ten opsigte van die konflik in die Franse Revolusie. Merk*die vrae wat volg wat jou interesseer,*skryf by (o), (p) en (q) jou eie idees neer.*

(a) Waarom het die adel nie betyds die konflik sien kom nie?
(b) Waarom het die werkerstand so gesukkel om hulself te organiseer in 'n effektiewe weerstandsbeweging?
(c) Sou beter kommunikasie (bv. telefone) 'n verskil kon maak?
(d) Is die redes vir die opstand vandag nog geldig?
(e) Hoe vergelyk ons Menseregte (Sien Bron C) met die regte wat gewone mense toe in Frankryk gehad het?
(f) Watter rol het vroue in die Revolusie gespeel?
(g) Watter rol het kinders in die Revolusie gespeel?
(h) Waarom was daar so baie bloedvergieting? OF
(i) Het armoede die opstande veroorsaak?
(j) Watter aandeel het die geskrifte van die tyd gehad (propaganda) in die opsweping van die gepeupel?
(k) Watter invloed het die Franse Revolusie op ander wêrelddele, bv. Suid-Afrika gehad?
(l) Watter invloed het buurlande se reaksie oor die geweld tydens die revolusie op die Franse Revolusie gehad?
(m) Dink jy Napoleon Bonaparte was 'n held?
(n) Dink jy die guilotine was 'n geskikte toestel om vonnisse op ter dood veroordeeldes te voltrek?
(o)
(p)
(q)

Stap 2 :Bogenoemde vrae sal jou help om inligting vir jou projek te versamel. **Maak notas** van die inligting, teken jou bronne getrou aan en gebruik dit vir jou projek!

	LU 1		AS 1.1						AS 1.2						AS 1.4						AS 1.5			

Table 1.5

1.1.8 Assessering

Leeruitkomstes(LUs)
LU 1
Geskiedkundige OndersoekDie leerder is in staat om ondersoekvaardighede te gebruik om die verlede en die hede te ondersoek.
Assesseringstandaarde(ASe)
Dit is duidelik wanneer die leerder:
1.1 ‘n verskeidenheid van relevante historiese en argeologiese bronne kan identifiseer en selekteer in sy navorsingsproses [vind bronne];
1.2 bronne suksesvol evalueer t.o.v. die betroubaarheid, nuttigheid en die gesindheid van die skrywer [werk met bronne];
1.3 grafiese en statistiese bronne interpreteer [werk met bronne];
1.4 ‘n oorspronklike idee insluit in sy antwoorde [beantwoord die vraag];
1.5 kennis en begrip kommunikeer deur [dra die antwoord oor]:
• die opbou van sy eie argumente en interpretasie gebaseer op die historiese bronne (wat uitgebreide skryfwerk, kunswerke, grafieke en dramas insluit);
continued on next page

• informasie tegnologie waar beskikbaar en toepaslik te gebruik om sinvol te kommunikeer.
LU 3
Geskiedkundige InterpretasieDie leerder is in staat om aspekte van die geskiedenis te interpreteer.
Dit is duidelik wanneer die leerder:
3.1 geskiedkundige interpretasie ondersoek deur relevante vrae oor ‘n geskiedkundige bron se skrywer te stel [interpretasie van bronne];
3.2 die verskillende maniere waarop die gebeure in die verlede aangebied en geïnterpreteer is, kan identifiseer en beredeneer [interpretasie van bronne];
3.3 verduidelik waarom geskiedenis nie objektief of neutraal is nie [interpretasie van bronne];
3.4 verstaan dat identiteitsgevoel die manier waarop gebeurtenisse in die verlede geïnterpreteer word, kan beïnvloed [interpretasie van bronne];
3.5 belangrike kenmerke en gebruike van materiële oorblyfsels van die verlede in ‘n gegewe konteks beskryf [voorstelling van die verlede];
3.6 verduidelik waarom dit belangrik is om ons natuurlike en kulturele erfenis te bewaar (bv. voorwerpe, geboue en ander erfenisgebiede) [voorstelling van die verlede];
3.7 verduidelik hoe en waarom mense se herinneringe van die verlede mag verskil [voorstelling van die verlede].

Table 1.6

1.1.9 Memorandum

- MEMO 1(a) Feit /1/ presiese getalle verstrek /2/ 1(b) opinie /1/
- geen bewyse hiervoor in die bron nie /2/ 2(a) Enige, die motivering
- bepaal die siening, bv. vooroordeel /1/ hulle sien net hul kant van die
- saak /2/ 2(b) Enige sin wat vooroordeel bewys. /1/ Tot. /10/

1.2 Die historikus en bronne[2]

1.2.1 SOSIALE WETENSKAPPE: GESKIEDENIS

1.2.2 Graad 8

1.2.3 GROND EN MAG

1.2.4 Module 2

1.2.5 DIE HISTORIKUS EN BRONNE

Die historikus en bronne

Bron A is ‘n goeie voorbeeld van ‘n koerantberig wat saamgestel is uit verskillende bronne. Nie net word die opinie van die twee opponerende partye direk aangehaal nie, ook die agtergrond : briewe van bv. Cosatu

[2]This content is available online at <http://cnx.org/content/m24859/1.1/>.

asook die bemiddeling deur die minister van arbeid en die getalle van werkers wat nie gestaak het nie, word gegee. Die leser kan nou self die feite uitsorteer en ‘n eie **oordeel** vorm.

Die briewe waarna verwys word is **primêre bronne** omdat dit soos ‘n ooggetuieverslag eerstehandse inligting verskaf en in dieselfde tyd as waarin die gebeure plaasgevind het, opgeteken is. ‘n **Sekondêre bron** is gebaseer op inligting wat uit primêre bronne kom en kan selfs eeue na die gebeure ‘n nuwe perspektief op wat gebeur het, werp. ‘n **Feit** (onveranderbaar en bewysbaar) verskil van ‘n **opinie** wat ‘n gevolgtrekking kan wees wat nie noodwendig deur feite gestaaf kan word nie.

Propaganda is gebaseer op feite wat uit verband geruk is, verswyg word of verdraai word om ‘n spesifieke standpunt te verkondig. **Vooroordeel** handhaaf nie 'n balans tussen twee kante van ‘n saak nie en **partydigheid** is gewoonlik gegrond op sterk emosie en sluit dikwels redelikheid en balans uit.

Omdat die historikus in sy soeke na feite verskillende bronne moet beoordeel, moet hy dus verskillende bronne *vergelyk*. Hy soek na bronne wat *ooreenstem* sodat feite wat *verskil*, ondersoek kan word. Dit beteken dat die historikus

versigtig moet lees en luister, sodat hy propaganda, vooroordeel en partydigheid in enige bron in ag neem.

- Kyk na die volgende **spotprent:**

Figure 1.1

- Skryf slegs die sleutelwoorde/kernwoorde hier neer:

1 (a) Hoe weet jy dat die twee groepe mense op die spotprent mekaar glad nie begryp nie? Mekaar dalk vir die eerste keer sien?

(b) Hoe weet jy die twee groepe behoort tot verskillende kultuurgroepe?

2 (a) Wat dink jy kom maak die mense met die vlag op die strand? Motiveer jou antwoord.

(b) Aan wie se kant, dink jy, is die spotprenttekenaar? Motiveer!

3. Dink jy kolonisasie het vir iemand voordele ingehou? Motiveer!

	LU 3		AS 3.4						LU 3		AS 3.7			

Table 1.7

1.2.6 Aktiwiteit 1 : Groepbespreking

Besprekingsvrae:

1. Wanneer kan ons sê dat iemand ‘n leuen vertel?
2. Behoort jy vir jou maat te sê as sy ‘n lelike trui aan het, dat jy nie daarvan hou nie?
3. Steel jy as jy ‘n maat se werk gou moet afskryf omdat jy vergeet het om jou huiswerk te doen?

Assesseer jouself in terme van die volgende:

	LU 3		AS 3.3						LU 3		AS 3.7			

Table 1.8

BRON A : Assessering van toepassing op begrippe in bron A

- Lees weer paragraaf drie, (Bron A) die woorde van advokaat Etienne Vermaak.

Hier volg nou aanhalings uit Bron A wat jy moet beoordeel.

- Lees die aanhaling. *Onderstreep* een van die woorde tussen hakies wat volgens jou oordeel die beste pas en *gee daarna 'n rede* vir jou keuse.

1 (a) "Ons staan by die aanbod van 8% en die minimum loon van R1 900 per maand."
(Feit / opinie)
/3/
(b) "Die staking kan nog 'n rukkie duur,"
(Feit / opinie)
/3/
2. In paragraaf 5 word Samwa se verklaring gegee. Lees dit weer deur.
(a) Onderstreep nou die woord tussen hakies wat die beste by die verklaring pas, en motiveer dan weer jou antwoord soos by nr. 1.
(Vooroordeel / partydigheid)
/3/
(b) Die volgende mense erken dat hul partydig optree:
Tant San se stout seun Jan is altyd soet, sê sy. Pasqual se ma maak altyd die heerlikste kos.Thembo se hond is die beste in die hele Afrika.
Wees nou eerlik en skryf 'n saak/persoon neer waaroor jy partydig voel. /1/
/10/

	LU 1		AS 1.5						LU 3		AS 3.2						AS 3.3			

Table 1.9

- Lees die volgende vra-en-kla-brief wat in die **TygerBurger**, 'n streekkoerant verskyn het en voer daarna die opdragte wat volg, uit.

BRON B

Woensdag **10 JULIE** 2002 Saak gestel oor optogVOLGENS 'n koerantberig het die stad besluit om rommelstrooiers te beboet of tronk toe te stuur.Op die oomblik gooi betogers eenvoudig die vullishouers in die straat uit ten aanskoue van die stadspolisie, verkeer en polisie.Ons vraag is nou: as mense betoog, word hulle dan gevrywaar van alle wetsootredings?Ek en medewinkeleienaars was toe genoodsaak om die straat weer skoon te vee.ONTEVREDE SAKELUIParow-Pieter Cronjé, direkteur: kommunikasie, Stad Kaapstad, reageer:Dit is korrek dat verhoogde boetes ingestel is om die onwettige storting van rommel hok te slaan.	'n Opmars deur 'n groot groep stakende werkers is egter 'n emosie-belaaide saak wat met omsigtigheid hanteer moet word. Die stadspolisie en SAPD se primêre taak is om so 'n optog dop te hou en beskerming teen intimidasie en geweld te verleen.Die stadsraad kan nie die gedrag van stakende vakbondlede goedkeur nie. Hulle het nie die voorwaardes vir die optog nagekom nie en dit sal met die bestuur van die vakbond bespreek word. Met die nodige getuienis en verklarings word daar ook dissiplinêr opgetree teen werkers weens oortredings.Die stad bedank graag die winkeleienaars wat gehelp het met die opruiming van die straat. Van die veiligheidpersoneel het trouens self ná die optog help skoonmaak.**Lesersbriewe** moet gerig word aan Lesersforum / Readers' Forum, *TygerBurger*, Posbus 747, Bellville 7535, of faks dit na 021 946 1971. Die e-pos-adres is: tyger@dieburger.com.

Table 1.10

1.2.7 Groepaktiwiteit : Demokrasie-oefening

Stap 1 : Verdeel in groepe en *beskryf enige optog of betoging* wat julle gesien het. Volgens die demokratiese beleid moet elke persoon sy beurt kry.

Stap 2 : Die groep kies die *interessantste* vertelling. Twee derdes van die groep moet saamstem oor watter vertelling die interessantste is.

Stap 3 : Die groep kies nou die persoon wat die vertelling aan die klas gaan oordra, dit wil sê, die persoon wat gaan *rapporteer*. Die rapporteerder hoef nie noodwendig die oorspronklike verteller te wees nie.

Terugrapportering vind eers in die volgende periode plaas, groeplede moet in hul groepe bly sit, tot na die voltooiing van die demokrasie-oefening.

Stap 4 : Die groep se besluit oor 'n leerder se bydrae tot die groep is geldend, nie die leerder s'n nie.

BELANGRIK:

- Indien die klas voel dat hul prestasie as demokratiese groepe nie goeie samewerking toon nie, behoort die klas hierdie oefening (later) weer te doen.

Selfassessering

Skryf nou die swakpunte in jou vertelling tydens Stap 1 van die demokrasie-oefening.

	LU 3		AS 3.4						LU 3		AS 3.7			

Table 1.11

- Jy het nou reeds heelwat geleentheid gehad om aan Geskiedenisaktiwiteite deel te neem. Assesseer jou vordering met behulp van die assesseringsruit op die volgende bladsy.

1.2.8 Aktiwiteit 2 : Skryfoefening : Kommunikasie

- Skryf nou jou eie brief aan die koerant, volgens die patroon van Bron B.

Opskrif:Saak gestel oor ...
Paragraaf 1 :Sê wat die rede vir jou brief is.
Paragraaf 2 :Stel jou vraag.
Paragraaf 3 :Sê waarom die saak vir jouself so belangrik is.
Afsluiting:Skryf 'n gepaste skuilnaam neer.Jou adres en die datum.

1.2.9 Assessering

Leeruitkomstes(LUs)
LU 1
Geskiedkundige OndersoekDie leerder is in staat om ondersoekvaardighede te gebruik om die verlede en die hede te ondersoek.
Assesseringstandaarde(ASe)
Dit is duidelik wanneer die leerder:
1.1 'n verskeidenheid van relevante historiese en argeologiese bronne kan identifiseer en selekteer in sy navorsingsproses [vind bronne];
1.2 bronne suksesvol evalueer t.o.v. die betroubaarheid, nuttigheid en die gesindheid van die skrywer [werk met bronne];
1.3 grafiese en statistiese bronne interpreteer [werk met bronne];
1.4 'n oorspronklike idee insluit in sy antwoorde [beantwoord die vraag];
1.5 kennis en begrip kommunikeer deur [dra die antwoord oor]:
• die opbou van sy eie argumente en interpretasie gebaseer op die historiese bronne (wat uitgebreide skryfwerk, kunswerke, grafieke en dramas insluit);
• informasie tegnologie waar beskikbaar en toepaslik te gebruik om sinvol te kommunikeer.
continued on next page

LU 2
Geskiedkundige Kennis en BegripDie leerder is in staat om historiese kennis en begrip te toon.
Dit is duidelik wanneer die leerder:
2.1 verbande tussen geskiedkundige gebeurtenisse en prosesse in verskillende kontekste in dieselfde tydperk begin trek [chronologie en tyd];
2.2 verstaan dat daar ‘n verskil in die belangrikheid van gebeurtenisse se oorsake en gevolge is [oorsaak en gevolg];
2.3 veranderinge in ‘n groter historiese en omgewingskonteks verduidelik [kontinuïteit en verandering];
LU 3
Geskiedkundige InterpretasieDie leerder is in staat om aspekte van die geskiedenis te interpreteer.
Dit is duidelik wanneer die leerder:
3.1 geskiedkundige interpretasie ondersoek deur relevante vrae oor ‘n geskiedkundige bron se skrywer te stel [interpretasie van bronne];
3.2 die verskillende maniere waarop die gebeure in die verlede aangebied en geïnterpreteer is, kan identifiseer en beredeneer [interpretasie van bronne];
3.3 verduidelik waarom geskiedenis nie objektief of neutraal is nie [interpretasie van bronne];
3.4 verstaan dat identiteitsgevoel die manier waarop gebeurtenisse in die verlede geïnterpreteer word, kan beïnvloed [interpretasie van bronne];
3.5 belangrike kenmerke en gebruike van materiële oorblyfsels van die verlede in ‘n gegewe konteks beskryf [voorstelling van die verlede];
3.6 verduidelik waarom dit belangrik is om ons natuurlike en kulturele erfenis te bewaar (bv. voorwerpe, geboue en ander erfenisgebiede) [voorstelling van die verlede];
3.7 verduidelik hoe en waarom mense se herinneringe van die verlede mag verskil [voorstelling van die verlede].

Table 1.12

1.3 Vryheid van spraak[3]

1.3.1 SOSIALE WETENSKAPPE: GESKIEDENIS

1.3.2 Graad 8

1.3.3 GROND EN MAG

1.3.4 Module 3

1.3.5 VRYHEID VAN SPRAAK

‘n Brief aan die pers

Aktiwiteit 1 : Eerste poging:

Die RedakteurLesersforum**TygerBurger**Posbus 747Bellville7535

Geagte Heer

Geen ontspanningsgeriewe vir jeugdiges in ons dorp nie.

[3]This content is available online at <http://cnx.org/content/m24869/1.1/>.

____

____

Die uweVrek Verveel

Jan PotgieterKerkstraat 12Kleinbegin744314 Maart 2003

	LU 1		AS 1.5			

Table 1.13

KENNISGEWING 1 :

Gebruik gerus die resep in AKTIWITEIT 1 indien jy onseker is oor hoe jy jou inligting vir jou projek moet organiseer.

Opskrif /titel :Stel jou saak kort en sinvol op ‘n versierde buiteblad/voorblad.

Inhoudsopgawe : Die indeling van jou projek met die ooreenstemmende bladsynommers kom op hierdie bladsy.

Inleiding : Hier moet jy jou leser se aandag vang, jy behoort so entoesiasties te verduidelik waarom jy in die onderwerp belangstel en hoe jy dit gaan aanpak, dat die leser nuuskierig sal wees om verder te lees.

Inhoud :Deel jou verskillende argumente in aparte paragrawe in en voorsien waar jy paragrawe wil groepeer, ‘n gepaste opskrif.

Slot : Kom tot ‘n gemotiveerde gevolgtrekking deur bv. jou hoofpunte kortliks op te som en die antwoord op jou vraag te herhaal. Gee jou eie opinie!Kyk na *Vryheid van uitdrukking* in Bron A en Bron B wat volg.

Bronnelys :Kyk weer na *Kennisgewing 1.*

	LU 1		AS 1.5						LU 3		AS 3.3			

Table 1.14

Die volgende is ‘n aanhaling uit: *Die Grondwet, Wet 108 van 1996***.**Uit: Hoofstuk 2: Wet van Menseregte

BRON A

Vryheid van uitdrukking

16 (1) Elkeen het die reg tot vryheid van uitdrukking, wat insluit –

(a) vryheid van die pers en ander media;

(b) vryheid om inligting of idees te ontvang of oor te dra;

(c) vryheid van artistieke kreatiwiteit, en

(d) akademiese vryheid en vryheid van wetenskaplike navorsing.

(2) Die reg in subseksie (1) sluit nie in –

(a) propaganda vir oorlog nie

(b) aanhitsing van dreigende geweld, of

(c) propagering van haat wat gebaseer is op rassisme, etnisiteit, geslag of godsdiens nie, en dit omvat aanhitsing om skade te veroorsaak.

17 Elkeen het die reg om vreedsaam en onbewapen te vergader, aan optogte deel te neem, te betoog en om ‘n petisie voor te lê.

Oefening in die motivering van antwoorde:

- Hier volg drie (3) stellings oor vryhede soos beskryf word in Bron C. Jy moet die stellings op die korrekte manier bewys of weerlê. Volg die instruksies noukeurig!

Stel jou argument so:Neem standpunt in = 1. (Oppas, “nee” is nie ‘n standpunt of stelling nie!}Gee ‘n rede(s) waarom jy saamstem met die stelling of nie = 1Haal ‘n bewys uit die wet aan om jou rede/saak te bewys = 2 Totaal = 4

Jou Moffie!

1. In Afdeling 16 (1) (c) in Bron C gee die vryheid van “artistieke kreatiwiteit” jou die reg om in ‘n seunstoilet van die skool, enigiets op die muur te skryf, bv.

Wenk: Toets hierdie stellings aan die voorwaardes wat in 16 (2) a, b en c gestel word!

2. In Afdeling 16 (1) (d) in Bron A gee die woorde “akademiese vryheid” jou die reg om jou klasmaat se werk af te skryf en as jou eie in te lewer - indien jy sy toestemming het om dit te doen.

3. In Afdeling 16 (1) (d) in Bron A gee die woorde “wetenskaplike navorsing” jou die reg om in die skool se laboratorium ‘n onuithoudbare stank te veroorsaak.

Figure 1.2

Meneer, die sokkerkapteins het kom onderhandel vir beter voorregte.

- Onderstreep die korrekte antwoord en motiveer dan jou keuse:

1. Hierdie spotprent is ‘n primêre / sekondêre bron, omdat
/3/
2. Die skoolhoof verteenwoordig die regerende / werkersklas, omdat
/2/
3. Die sokkerspelers verteenwoordig die regerende / werkersklas, omdat
/2/
4. Hierdie spotprent verteenwoordig ‘n feit / opinie van die spotprenttekenaar, omdat
/3/

	LU 1		AS 1.1						AS 1.2						AS 1.3						LU 3			AS 3.3			

Table 1.15

	LU 3		AS 3.1						AS 3.2						AS 3.3			

Table 1.16

1.3.6 Assessering

Leeruitkomstes(LUs)
LU 1
Geskiedkundige OndersoekDie leerder is in staat om ondersoekvaardighede te gebruik om die verlede en die hede te ondersoek.
Assesseringstandaarde(ASe)
Dit is duidelik wanneer die leerder:
1.1 ‘n verskeidenheid van relevante historiese en argeologiese bronne kan identifiseer en selekteer in sy navorsingsproses [vind bronne];
1.2 bronne suksesvol evalueer t.o.v. die betroubaarheid, nuttigheid en die gesindheid van die skrywer [werk met bronne];
1.3 grafiese en statistiese bronne interpreteer [werk met bronne];
1.4 ‘n oorspronklike idee insluit in sy antwoorde [beantwoord die vraag];
1.5 kennis en begrip kommunikeer deur [dra die antwoord oor]:
• die opbou van sy eie argumente en interpretasie gebaseer op die historiese bronne (wat uitgebreide skryfwerk, kunswerke, grafieke en dramas insluit);
• informasie tegnologie waar beskikbaar en toepaslik te gebruik om sinvol te kommunikeer.
LU 2
Geskiedkundige Kennis en BegripDie leerder is in staat om historiese kennis en begrip te toon.
Dit is duidelik wanneer die leerder:
2.1 verbande tussen geskiedkundige gebeurtenisse en prosesse in verskillende kontekste in dieselfde tydperk begin trek [chronologie en tyd];
2.2 verstaan dat daar ‘n verskil in die belangrikheid van gebeurtenisse se oorsake en gevolge is [oorsaak en gevolg];
2.3 veranderinge in ‘n groter historiese en omgewingskonteks verduidelik [kontinuïteit en verandering];
LU 3
continued on next page

Geskiedkundige InterpretasieDie leerder is in staat om aspekte van die geskiedenis te interpreteer.
Dit is duidelik wanneer die leerder:
3.1 geskiedkundige interpretasie ondersoek deur relevante vrae oor 'n geskiedkundige bron se skrywer te stel [interpretasie van bronne];
3.2 die verskillende maniere waarop die gebeure in die verlede aangebied en geïnterpreteer is, kan identifiseer en beredeneer [interpretasie van bronne];
3.3 verduidelik waarom geskiedenis nie objektief of neutraal is nie [interpretasie van bronne];
3.4 verstaan dat identiteitsgevoel die manier waarop gebeurtenisse in die verlede geïnterpreteer word, kan beïnvloed [interpretasie van bronne];
3.5 belangrike kenmerke en gebruike van materiële oorblyfsels van die verlede in 'n gegewe konteks beskryf [voorstelling van die verlede];
3.6 verduidelik waarom dit belangrik is om ons natuurlike en kulturele erfenis te bewaar (bv. voorwerpe, geboue en ander erfenisgebiede) [voorstelling van die verlede];
3.7 verduidelik hoe en waarom mense se herinneringe van die verlede mag verskil [voorstelling van die verlede].

Table 1.17

1.4 Die Industiele Rewolusie[4]

1.4.1 SOSIALE WETENSKAPPE: GESKIEDENIS

1.4.2 Graad 8

1.4.3 GROND EN MAG

1.4.4 Module 4

1.4.5 DIE INDUSTRIËLE REWOLUSIE

BRON A

In 1733 het mnr. John Kay van Brittanje die weefmasjien so verbeter dat die aanvraag na spindraad geweldig toegeneem het. Uit die sakewêreld is dit duidelik dat hoe groter die aanvraag na 'n spesifieke produk (bv. spindraad) word, hoe 'n beter prys kry die vervaardiger (bv. die spinner) vir sy produk.

James Hargreaves was 'n houtwerker en spinner van Lancashire in Brittanje. In sy beknopte huisie waarin hy, sy vrou en sewe kinders hul tuisnywerheid bedryf het, het sy dogter Jenny die spinwiel omgestamp.

James het besef dat daar meer spoele op die as gemonteer kon word en meer drade gelyktydig gespin kon word. Hargreaves het sy nuwe uitvinding die Spinning Jenny genoem.

Een Spinning Jenny het met agt spoele, agt mense se werk gelyktydig gedoen. Spinners wat werkloosheid gevrees het, het by Hargreaves se huis ingebreek en die Spinning Jenny vernietig. Hargreaves het na Nottingham verhuis en 'n fabriek begin met groter en beter spinmasjiene. Sy sukses met die Spinning Jenny het ander uitvinders aangemoedig om ook te eksperimenteer. Talle nuwe en verbeterde masjiene het so ontstaan.

Die volgende stap was die ontwikkeling van masjiene wat met waterkrag en stoomkrag kon werk.

1.4.6 Skryfoefening :

- Voltooi die volgende sinne oor Bron A.

[4]This content is available online at <http://cnx.org/content/m24878/1.1/>.

Die ontwikkeling van die Spinning Jenny is **veroorsaak** deur ‘n ongeluk, naamlik dat

/2/

Die **gevolg** van die ongeluk was dat Hargreaves die blink idee gekry het om

/2/

Die **oorsaak/rede** vir die ontwikkeling van die verbeterde spinwiel was . . ..

/2/

Die **gevolg/resultaat** van die verbeterde spinwiel was

/2/

/8/

	LU 2		AS 2.2			

Table 1.18

BRON B

Die gebruik van masjiene het produksie vermeerder, sodat goeie paaie vir vinnige vervoer van die plaas (bv. vars groente of koring vir brood) of fabriek (bv. klere) tot by die mark, noodsaaklik geword het.

John Loudon McAdam word vandag nog gerespekteer as ‘n meesterpadbouer. Dit is aan hom te danke dat daar ‘n netwerk van uitstekende paaie in Skotland en Brittanje gebou is.

1.4.7 Aktiwiteit: Chronologie

Al die feite wat hier volg oor McAdam is korrek, maar nie in volgorde nie. Lees dit deur en herrangskik die feite sodat dit logies op mekaar volg.

1. Op 27-jarige ouderdom het hy teruggekeer na Skotland.
2. Toe John 14 was, is sy pa oorlede en moes hy by sy oom in New York gaan bly.
3. McAdam is gebore in Skotland in 1756.
4. As kind het John graag paaie gemaak vir sy speelgoedkarre.
5. Selfs na sy dood is sy padboutegniek nog beskikbaar in die drie boeke wat hy oor hierdie onderwerp geskryf het.
6. In New York het McAdam later ‘n ryk handelaar geword.
7. Terug in Skotland het McAdam nou op sy eie landgoed in Ayrshire met padbouery begin eksperimenteer.
8. Nadat hy sy eie fondse uitgeput het, het John die regering gevra vir finansiële hulp om oral in Brittanje en Skotland ‘n netwerk van paaie te bou.

- Skryf nou SLEGS die nommers hieronder neer, sodat die feite John se lewensloop in die korrekte volgorde gee.

	LU 1		AS 1.3			

Table 1.19

1.4.8 WERKBLAD : TUISNYWERHEDE

VOLTOOI die volgende werkblad deur ‘n volwassene tuis se hulp te kry.Vra die persoon om onderaan die werkblad te teken.

‘n Tuisnywerheid was in 1733 ‘n klein sakeonderneming of besigheid waarby al die familielede betrokke was. As ons vandag van ‘n tuisnywerheid praat, bedoel ons enige groep persone wat selfvervaardigde goedere vanuit ‘n stalletjie langs die pad, of vanuit ‘n winkel in die dorp of stad, of vanuit hul huis of garage bemark en verkoop.

- Voorbeelde hiervan is: tuindienste,_ _
- Ouma moes die kleiner kinders oppas sodat Ma haar huiswerk kon klaarkry. Vandag _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _
- Pa het al die harde handearbeid verrig; vandag _
- Kinders moes bedags met die boerdery help en saans met die tuisnywerheid. Vandag
- Die hele familie was elke dag saam; vandag _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _
- Mense het ver van mekaar gebly, vervoer was ‘n probleem; vandag _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _
- Mense het vir produkte wat hulle nie self kon vervaardig nie, met mekaar geruil.

Vandag _

- Almal het almal in die omgewing geken, want hulle was van mekaar afhanklik.

Vandag _

- Beligting is deur kerse en olielampe verkry en verhitting deur vuur. Vandag _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _
- Sonder elektrisiteit was kommunikasie ‘n probleem. Vandag _

Geteken deur: ....

	LU 1		AS 1.4						LU 2			AS 2.3						LU 3			AS 3.1			

Table 1.20

Aktiwiteit : Voer die instruksies presies uit

- Hier volg nou ‘n beskrywing in woorde van McAdam se padboumetode. Jy moet dit grafies voorstel, dit wil sê, ‘n duidelike tekening MET BYSKRIFTE maak sodat enig-iemand jou aanwysings kan volg.

John McAdam se padboumetode:

- Die onderste laag, die fondament genoem, het bestaan uit groot klippe.
- Op hierdie laag, het die werkers ‘n tweede laag medium klippe gegooi.
- Daarna het ‘n laag kleiner klippe gevolg en daarna is die toplaag van gruis, sand en kalk platgerol, sodat ‘n gelyke oppervlak gevorm is.

/10/

	LU 1		AS 1.5			

Table 1.21

BRON C

Opvoeder: Graad Agts, dit moet nou vir julle duidelik wees dat daar tydens die Industriële Revolusie 'n geweldige sosiale verandering teweeggebring is. Die rykes het ryker geword en die armes al armer. Arbeiders het slegs hul arbeid gehad om te verkoop en die werkgewers kon besluit hoeveel hulle wou betaal. Veral kinderarbeid is uitgebuit.

Arm ouers het hul ouer kinders verkoop om geld te kry om kos vir hul kleiner kinders te kry.

Die van julle wat die film "Mary Poppins" wat oor hierdie tydperk handel, gesien het, weet in watter omstandighede skoorsteenveërs geleef het. Die gebrek aan kos; siektes a.g.v. die steenkoolstof wat hul ingeasem het; swak behandeling en behuising en nog baie ander probleme het hierdie kinders se lewe ondraaglik gemaak.

BRON D

Sipho: Ek wil vir die Geskiedenisklas vertel hoe ek die geld vir my skoolfonds bymekaar gemaak het. Ek het begin met goedkoop opwasmiddel, ou lappe en bottels water. Ek het by die afrit na die besige nasionale pad gaan staan met my plakkaat waarop ek my ruitwasdiens goedkoop geadverteer het. My eerste kliënt het gesê ek kan die kleingeld hou. 'n Ander vrou met 'n silwerskoon motor het gesê sy waardeer my vriendelikheid. My projek het uitgebrei tot by 'n gereëlde motorwasdiens vir tevrede kliënte.

'n Plakker is 'n persoon wat hom sonder die nodige geriewe êrens vestig.

Mev. Makhosana sê dat sy die nodige geriewe aan haar kinders voorsien: 'n dak oor hul koppe, genoeg kos en klere, vry mediese behandeling en alledaagse versorging en sy betaal vir hul skoolopvoeding. In ruil daarvoor respekteer hulle haar huisreëls en maak elkeen sy/haar verpligte bydrae tot die huishouding. Haar kinders is 'n mooi advertensie vir hulle gesin, sy is trots op hulle.

BRON E

Martin: Ek het die vakansie as 'n vrywilliger by die Dierebeskermingsvereniging gewerk. Die klandisie wat ek daar opgebou het, bestaan uit nege honde, verskeie voëls en huiskatte. Ek gaan stap met die honde en voer die voëls en katte elke dag. Ek is bereid om teen ekstra betaling voëlhokke skoon te maak.

Voltooi:

My bydrae tot my eie sakgeld/ my huisgesin.

	LU 1		AS 1.5						LU 3			AS 3.3						AS 3.4						AS 3.7			

Table 1.22

1.4.9 Assessering

Leeruitkomstes(LUs)
LU 1
Geskiedkundige OndersoekDie leerder is in staat om ondersoekvaardighede te gebruik om die verlede en die hede te ondersoek.
Assesseringstandaarde(ASe)
Dit is duidelik wanneer die leerder:
1.1 ‘n verskeidenheid van relevante historiese en argeologiese bronne kan identifiseer en selekteer in sy navorsingsproses [vind bronne];
1.2 bronne suksesvol evalueer t.o.v. die betroubaarheid, nuttigheid en die gesindheid van die skrywer [werk met bronne];
1.3 grafiese en statistiese bronne interpreteer [werk met bronne];
1.4 ‘n oorspronklike idee insluit in sy antwoorde [beantwoord die vraag];
1.5 kennis en begrip kommunikeer deur [dra die antwoord oor]:
• die opbou van sy eie argumente en interpretasie gebaseer op die historiese bronne (wat uitgebreide skryfwerk, kunswerke, grafieke en dramas insluit);
• informasie tegnologie waar beskikbaar en toepaslik te gebruik om sinvol te kommunikeer.
LU 2
Geskiedkundige Kennis en BegripDie leerder is in staat om historiese kennis en begrip te toon.
Dit is duidelik wanneer die leerder:
2.1 verbande tussen geskiedkundige gebeurtenisse en prosesse in verskillende kontekste in dieselfde tydperk begin trek [chronologie en tyd];
2.2 verstaan dat daar ‘n verskil in die belangrikheid van gebeurtenisse se oorsake en gevolge is [oorsaak en gevolg];
continued on next page

2.3 veranderinge in 'n groter historiese en omgewingskonteks verduidelik [kontinuïteit en verandering];
LU 3
Geskiedkundige InterpretasieDie leerder is in staat om aspekte van die geskiedenis te interpreteer.
Dit is duidelik wanneer die leerder:
3.1 geskiedkundige interpretasie ondersoek deur relevante vrae oor 'n geskiedkundige bron se skrywer te stel [interpretasie van bronne];
3.2 die verskillende maniere waarop die gebeure in die verlede aangebied en geïnterpreteer is, kan identifiseer en beredeneer [interpretasie van bronne];
3.3 verduidelik waarom geskiedenis nie objektief of neutraal is nie [interpretasie van bronne];
3.4 verstaan dat identiteitsgevoel die manier waarop gebeurtenisse in die verlede geïnterpreteer word, kan beïnvloed [interpretasie van bronne];
3.5 belangrike kenmerke en gebruike van materiële oorblyfsels van die verlede in 'n gegewe konteks beskryf [voorstelling van die verlede];
3.6 verduidelik waarom dit belangrik is om ons natuurlike en kulturele erfenis te bewaar (bv. voorwerpe, geboue en ander erfenisgebiede) [voorstelling van die verlede];
3.7 verduidelik hoe en waarom mense se herinneringe van die verlede mag verskil [voorstelling van die verlede].

Table 1.23

1.5 Grondwetlike regte[5]

1.5.1 SOSIALE WETENSKAPPE: GESKIEDENIS

1.5.2 Graad 8

1.5.3 GROND EN MAG

1.5.4 Module 5

1.5.5 GRONDWETLIKE REGTE

1.5.6 Aktiwiteit: Groepbespreking - Grondwetlike regte

- Vergelyk nou die drie bronne, F, G en H. Bespreek in die klas die verskille en ooreenkomste in die lewenswyses van die kinders waarna verwys word.
- Vul die antwoorde op die volgende vrae in:

1. Watter basiese menseregte (slaan na in ons Grondwet as jy nie weet nie) word verbreek in Bron F?
2. Watter stappe kan 'n leerder wie se regte nie gerespekteer word nie, doen om hulp te kry?
3. Watter organisasies bestaan in jou omgewing waar alle kinders hulp kan vind?
4. Wat is die Kinderhulplyn?

Nommer

LEWENSORI Ë NTERING

[5]This content is available online at <http://cnx.org/content/m24881/1.1/>.

	LU 2		AS 2.1			

Table 1.24

1.5.7 Oefening om te selekteer en te tabelleer

- Voltooi die volgende tabel, deur die inligting wat links gevra word, onder elke bron-nommer in te vul.

	F	G	H
Soort bron			
Rede waarom werk begin is			
Omstandighede waaronder daar gewerk word			
Werkstevredenheid*			
Mate van sukses behaal			

Table 1.25

/10/

*****_Voetnoot_: Werkstevredenheid verwys na die plesier of geluk wat 'n mens ervaar wanneer jy die soort werk doen waarin jy uitblink, of wanneer jy voel dat jy plesier vind daarin om ander mense te help.

	LU 1		AS 1.1						LU 1		AS 1.5			

Table 1.26

BRON A : VORMS

- Kry 'n munisipale rekening vir dienste wat aan elke inwoner gelewer word. Verduidelik watter dienste met die volgende woorde bedoel word:

- Eiendomsbelasting:

- Vullis:
- Riool:
- Water:

	LU 1		AS 1.5			

Table 1.27

1.5.8 Assessering

Leeruitkomstes(LUs)
LU 1
Geskiedkundige OndersoekDie leerder is in staat om ondersoekvaardighede te gebruik om die verlede en die hede te ondersoek.
Assesseringstandaarde(ASe)
Dit is duidelik wanneer die leerder:
1.1 ‘n verskeidenheid van relevante historiese en argeologiese bronne kan identifiseer en selekteer in sy navorsingsproses [vind bronne];
1.2 bronne suksesvol evalueer t.o.v. die betroubaarheid, nuttigheid en die gesindheid van die skrywer [werk met bronne];
1.3 grafiese en statistiese bronne interpreteer [werk met bronne];
1.4 ‘n oorspronklike idee insluit in sy antwoorde [beantwoord die vraag];
1.5 kennis en begrip kommunikeer deur [dra die antwoord oor]:
• die opbou van sy eie argumente en interpretasie gebaseer op die historiese bronne (wat uitgebreide skryfwerk, kunswerke, grafieke en dramas insluit);
• informasie tegnologie waar beskikbaar en toepaslik te gebruik om sinvol te kommunikeer.
LU 2
Geskiedkundige Kennis en BegripDie leerder is in staat om historiese kennis en begrip te toon.
Dit is duidelik wanneer die leerder:
2.1 verbande tussen geskiedkundige gebeurtenisse en prosesse in verskillende kontekste in dieselfde tydperk begin trek [chronologie en tyd];
2.2 verstaan dat daar ‘n verskil in die belangrikheid van gebeurtenisse se oorsake en gevolge is [oorsaak en gevolg];
2.3 veranderinge in ‘n groter historiese en omgewingskonteks verduidelik [kontinuïteit en verandering];
LU 3
continued on next page

Geskiedkundige InterpretasieDie leerder is in staat om aspekte van die geskiedenis te interpreteer.
Dit is duidelik wanneer die leerder:
3.1 geskiedkundige interpretasie ondersoek deur relevante vrae oor ‘n geskiedkundige bron se skrywer te stel [interpretasie van bronne];
3.2 die verskillende maniere waarop die gebeure in die verlede aangebied en geïnterpreteer is, kan identifiseer en beredeneer [interpretasie van bronne];
3.3 verduidelik waarom geskiedenis nie objektief of neutraal is nie [interpretasie van bronne];
3.4 verstaan dat identiteitsgevoel die manier waarop gebeurtenisse in die verlede geïnterpreteer word, kan beïnvloed [interpretasie van bronne];
3.5 belangrike kenmerke en gebruike van materiële oorblyfsels van die verlede in ‘n gegewe konteks beskryf [voorstelling van die verlede];
3.6 verduidelik waarom dit belangrik is om ons natuurlike en kulturele erfenis te bewaar (bv. voorwerpe, geboue en ander erfenisgebiede) [voorstelling van die verlede];
3.7 verduidelik hoe en waarom mense se herinneringe van die verlede mag verskil [voorstelling van die verlede].

Table 1.28

1.6 Die Industriele Rewolusie: Landbou[6]

1.6.1 SOSIALE WETENSKAPPE: GESKIEDENIS

1.6.2 Graad 8

1.6.3 GROND EN MAG

1.6.4 Module 6

1.6.5 DIE INDUSTRIËLE REWOLUSIE : LANDBOU

Die Industriële Revolusie: Landbou

Op die verbetering in vervoer en paaie, het verstedeliking, toename in bevolking en ‘n styging in die lewenstandaard van die mense gevolg. Om meer en beter voedsel te voorsien aan die groeiende bevolking, was ‘n uitdaging vir die landboubedryf.

Robert Bakewell het in Dishley, in die streek Leicester, met skape en beeste geboer. Hy het besef dat vleisproduksie net voldoende sou wees indien die hoeveelheid en die kwaliteit daarvan kon verbeter. Die diere moes gouer markgereed wees en slegs tevrede kopers verseker die beste markpryse. Die gewildste wolskape was op hierdie stadium maer, langbeenskape wat met min kos kon klaarkom.

Bakewell het na eksperimentering ‘n skaap met ‘n groot karkas en baie goeie vleis geteel, wat binne twee jaar markgereed was. Hierdie ras, bekend as die *Nuwe Leicesters* was dus dubbel so winsgewend as die vorige skaapras wat eers na drie of vier jaar markgereed was. Bakewell was een van die eerste boere wat die waarde van wetenskaplike en gekontroleerde besproeiing van gewasse besef het. Hierdie navorsing was noodsaaklik omdat vleisproduksie nou belangriker geraak het as handel met wol of skaapvelle. Bakewell se eksperimentering met skaaprasse het dus gelei tot navorsing in dierevoer. Ook in beesteling het hy gekonsentreer op eienskappe soos kwaliteit (gehalte) en kwantiteit (hoeveelheid) ten opsigte van vleisproduksie. Sy eksperimentering is nog verder uitgebrei tot ‘n kleiner karperd wat nuttiger was as die groter diere.

- Kyk na die volgende **DIAGRAM** van vleisproduksie te koop aangebied by die **Smithfield-mark.**

[6]This content is available online at <http://cnx.org/content/m24884/1.1/>.

	1710	1795
Skape	12 kg	35 kg
Beeste	150 kg	360 kg

Table 1.29

- Bestudeer die **diagram** op die vorige bladsy en antwoord dan die volgende vrae:

1. Het die skaapvleisproduksie vermeerder? Bewys jou antwoord.

2. Het die skaapvleisproduksie meer toegeneem as die beesvleisproduksie? Bewys jou antwoord.

3. Kan jy van hierdie diagraminligting aflei dat die Britte meer van beesvleis as van skaapvleis gehou het? Verstrek minstens EEN rede vir jou antwoord.

	LU 1		AS 1.3			

Table 1.30

Hoe lyk wetenskaplike navorsing en eksperimentering in die landbou vandag?
Wat is kloning?

- Dit is ‘n produk van biotegnologie, waardeur selle of ‘n hele dier vervaardig word deur DNA van een ouerdier te gebruik, sonder dat die gewone normale geboorte- en/of groeiproses gevolg word. Die kloon het dan dieselfde DNA as die ouer.

Is kloning onnatuurlik?

- Nee, klone word dikwels op natuurlike manier geproduseer as identiese tweelinge.

Werk die kloningsproses elke keer?

- Nee, die skaap Dolly was die eerste geslaagde soogdierreproduksie. Dolly is gemaak van ‘n normale volwasse sel, in hierdie geval uit die uier van ‘n ooi. Meer as 200 pogings om Dolly te maak het misluk .

Is klone normale, gesonde diere?

- Bokke, skape, koeie en muise is reeds gekloon. Dolly blyk gesond te wees, maar wetenskaplikes vermoed dat gesondheidsprobleme en vroeë veroudering by die klone kan voorkom.

Waar kry ‘n mens meer inligting oor die nuutste tegnologie?

- Inligting oor enige BBC-nuus kry ‘n mens op die Internet indien jy die koerantberig of internasionale TV-berigte verpas het. Die bostaande inligting is beskikbaar op die algemene BBC Nuuswebblad. Soek dus:
- “BBC News Website”, onder “Sci/Tech”, hou aan soek totdat jy die spesifieke inligting waarna jy soek, vind!

Vergelykende studie : Industriële Revolusie vs Franse Revolusie

DEFINISIE:

- Die IR was ‘n stadige maar radikale verandering van handearbeid tot die gebruik van masjienkrag.
- Die FR was ‘n politieke revolusie waarin die werkersklas die regering deur die monargie in ‘n vinnige, bloedige stryd beëindig het.

OORSAKE:

- Die uitvindings van skeppende leiers wat die tegnologie so verbeter het dat kapitalisme ontstaan het, d.w.s. die gebruik van geld in die produksie van goedere en dienste sodat nog meer geld gemaak word.
- Die onderdrukkende regering deur die minderheidsgroep, die koning en sy aristokrasie wat die kommunistiese droom van ‘n werkersparadys laat ontstaan het.

GESKRIFTE:

- 1776 *The Wealth of Nations* deur Adam Smith, waarin hy privaatinisiatief aanmoedig, d.w.s. dat maksimum rykdom en voorspoed slegs deur individue bereik kan word omdat die mens sy eie welvaart wil bevorder en die volk op hierdie manier bevoordeel kan word.
- Rousseau (1712 - 1778) skryf in sy *Sosiale Kontrak* dat die mag by die volk moet berus, nie die koning nie. Hy stel die leuse van die Franse Revolusie: vryheid, gelykheid en broederskap.

GEVOLGE:

- IR het verstedeliking veroorsaak, omdat fabrieke en myne naby die energiebron opgerig is en onbeplande stede so ontstaan het om die arm werkers te huisves. Rykes het ryker geword en armes armer.
- Napoleon Bonaparte is in 1795 deur die direktoraat van Frankryk aangestel as hoof van die Franse leër om korrupsie te beëindig. Sy leërs is oral deur onderdrukte volke as bevryders verwelkom en so is die FR se ideale versprei. Nasionalisme (‘n vurige vaderlandsliefde) het so ontstaan.

- Skryf nou twee paragrawe waarin jy in jou eie woorde verduidelik wat bedoel word met:

kommunisme

kapitalisme

	LU 2		AS 2.2						LU 2		AS 2.1			

Table 1.31

ASSESSERING VAN KENNIS EN BEGRIP OOR DIE FRANSE EN INDUSTRIëLE REVOLUSIES

Jou onderwyser sal jou nou ter afsluiting van hierdie module, help om te bepaal in hoe ‘n mate kennis en begrip oor die twee revolusies verwerf het, byvoorbeeld met ‘n skriftelike toets.

	LU 2			

Table 1.32

1.6.6 Assessering

Leeruitkomstes(LUs)
LU 1
Geskiedkundige OndersoekDie leerder is in staat om ondersoekvaardighede te gebruik om die verlede en die hede te ondersoek.
Assesseringstandaarde(ASe)
Dit is duidelik wanneer die leerder:
1.1 'n verskeidenheid van relevante historiese en argeologiese bronne kan identifiseer en selekteer in sy navorsingsproses [vind bronne];
1.2 bronne suksesvol evalueer t.o.v. die betroubaarheid, nuttigheid en die gesindheid van die skrywer [werk met bronne];
1.3 grafiese en statistiese bronne interpreteer [werk met bronne];
1.4 'n oorspronklike idee insluit in sy antwoorde [beantwoord die vraag];
1.5 kennis en begrip kommunikeer deur [dra die antwoord oor]:
• die opbou van sy eie argumente en interpretasie gebaseer op die historiese bronne (wat uitgebreide skryfwerk, kunswerke, grafieke en dramas insluit);
• informasie tegnologie waar beskikbaar en toepaslik te gebruik om sinvol te kommunikeer.
LU 2
Geskiedkundige Kennis en BegripDie leerder is in staat om historiese kennis en begrip te toon.
Dit is duidelik wanneer die leerder:
2.1 verbande tussen geskiedkundige gebeurtenisse en prosesse in verskillende kontekste in dieselfde tydperk begin trek [chronologie en tyd];
2.2 verstaan dat daar 'n verskil in die belangrikheid van gebeurtenisse se oorsake en gevolge is [oorsaak en gevolg];
2.3 veranderinge in 'n groter historiese en omgewingskonteks verduidelik [kontinuïteit en verandering];
LU 3
continued on next page

Geskiedkundige InterpretasieDie leerder is in staat om aspekte van die geskiedenis te interpreteer.
Dit is duidelik wanneer die leerder:
3.1 geskiedkundige interpretasie ondersoek deur relevante vrae oor 'n geskiedkundige bron se skrywer te stel [interpretasie van bronne];
3.2 die verskillende maniere waarop die gebeure in die verlede aangebied en geïnterpreteer is, kan identifiseer en beredeneer [interpretasie van bronne];
3.3 verduidelik waarom geskiedenis nie objektief of neutraal is nie [interpretasie van bronne];
3.4 verstaan dat identiteitsgevoel die manier waarop gebeurtenisse in die verlede geïnterpreteer word, kan beïnvloed [interpretasie van bronne];
3.5 belangrike kenmerke en gebruike van materiële oorblyfsels van die verlede in 'n gegewe konteks beskryf [voorstelling van die verlede];
3.6 verduidelik waarom dit belangrik is om ons natuurlike en kulturele erfenis te bewaar (bv. voorwerpe, geboue en ander erfenisgebiede) [voorstelling van die verlede];
3.7 verduidelik hoe en waarom mense se herinneringe van die verlede mag verskil [voorstelling van die verlede].

Table 1.33

Chapter 2

Kwartaal 2

2.1 Industrialisasie in SA[1]

2.1.1

2.1.2 SOSIALE WETENSKAPPE: GESKIEDENIS

2.1.3 Graad 8

2.1.4 GROND EN MAG

2.1.5 Module 8

2.1.6 Industrialisasie in Suid-Afrika

Suid-Afrika beskik oor 'n geweldige mineralerykdom. Goud, diamante en platinum en noodsaaklike basismetale soos koper, tin, yster, lood en sink word ontgin. Die mynbou-sektor is dus 'n belangrike bron van werkskepping. Die enigste ander land met so 'n omvangryke verskeidenheid minerale en metale soos Suid-Afrika is die uitgestrekte Rusland.

Die Ontdekking van Goud en Diamante in Sa

Teen die middel van die negentiende eeu was die gebiede wat Brittanje in Suid-Afrika gekoloniseer het, vir die Britte 'n ekonomiese las. Droogtes in die Kaapkolonie; gevegte in die Oranje-Vrystaat met die Basoeto's en swak binnelandse markte in die ou ZAR (Transvaal) het daartoe gelei dat die Britte hul beheer oor hierdie gebiede beëindig het deur die ondertekening van die Sandrivierkonvensie in 1852 met Transvaal en die Bloemfonteinkonvensie in 1854 met die OVS.

Die ontdekking van goud in 1868, noord van die Limpopo-rivier, by Tati het aanvanklik nie veel aandag getrek nie, want in 1867 is die eerste diamant naby Hopetown ontdek. Hierdie diamante was spoeldiamante, wat in die spoelgrond langs die riviere aangetref is.

Weerskante van die Vaalrivier is meer diamante gevind wat gelei het tot 'n grootskaalse instroming van delwers. Die delwers kon nie met Pretorius, die president van die ZAR oor hul regte ooreenkom nie en het hul eie delwersrepubliek by Klipdrif uitgeroep.

In 1870 en 1871 is diamante verder van die Vaalrivier af, eers by Dutoitspan (later Kimberley) en toe by Vooruitzicht ontdek. Hierdie droë delwerye het bekend geword as die grootste diamantvondste in die wêreld en buitelanders het nou op die gebied toegesak. Konflik tussen die verskillende aanspraakmakers op die diamantgrond, naamlik die republieke, die kolonies en die inboorlingkaptein was onvermydelik.

Alhoewel J.H. Davis al in 1852 die eerste goud in die bekende Witwatersrand op 'n plaas naby Krugersdorp ontdek het, het die ZAR-regering hom gedwing om stil te bly daaroor. Verskillende ander goudvondste is

[1] This content is available online at <http://cnx.org/content/m24887/1.1/>.

gemaak, soos die vonds van Walker en Harrison op die plaas Langlaagte. Eers in 1886 was dit duidelik dat hierdie vonds die hoofgoudrif van die Witwatersrand was.

Die dorp Johannesburg het ontwikkel op die plaas Randjeslaagte. Transportryers kon nie tred hou met die vervoer van mense en goedere nie, gevolglik is spoorlyne aangelê. Johannesburg is in 1892 deur middel van 'n spoorlyn verbind met Kaapstad en in 1895 met Durban.

2.1.7 Aktiwiteit 1: TYDOEFENING

- Trek nou 'n TYDLYN waarop jy die gebeure op die Suid-Afrikaanse diamant- en goudvelde wat hier bespreek is, aandui. Gaan soos volg te werk:

a) Skryf die woord TYDLYN en waaroor die tydlyn handel, bo-aan.

b) RANGSKIK eers die DATUMS in CHRONOLOGIESE VOLGORDE.

c) SKRYF nou die DATUMS onder mekaar neer.

d) VUL nou slegs die GEBEURE wat op die datums betrekking het, langs elke datum in. Sorg vir volledigheid.

	LU 1.2						LU 1.4						LU 1.5						LU 2.1						LU 2.2			

Table 2.1

2.1.8

2.1.9 Aktiwiteit 2: BRON A EN B

- Lees die volgende twee bronne noukeurig deur en beantwoord dan die vrae wat volg.

BRON A *Verklarende Handwoordeboek van die Afrikaanse Taal (HAT)*

karaat 1. Gewigseenheid vir edelstene en pêrels gebruik, waarby 1 karaat - 200 mg (3,085 grein): bv. 'n Diamant van 10 karaat. Stene van 4 tot 24 karaat.2. Maat vir die bepaling van die suiwerheid van goud en silwer: 24 karaat is suiwer (100%) goud; 18 karaat bevat 18 dele suiwer goud op die 24.

BRON BADVERTENSIE

DIAMANTE IS 'N MEISIE SE BESTE VRIENDE!!

GEE 'N SPESIALE GESKENK VIR DIE SPESIALE

PERSOON IN JOU LEWE!!

'N DIAMANTRING IS VIR EWIG!!

1. Vergelyk die twee bronne hierbo.

1.1 Skryf enige **feit** korrek uit Bron A OF Bron B neer wat na jou mening oor vyf jaar nog waar sal wees.

/2/

1.2 Watter **bron**, dink jy, vertel die waarheid ? /1/

1.3 Gee 'n rede vir jou antwoord by 1.2.

/2/

2.1 Die inligting in die woordeboek kom uit verskillende ander **primêre bronne**; en is daarom 'n **sekondêre bron**. Watter soort bron is die advertensie?

/1/

2.2 Motiveer jou antwoord.

/2/

3. Juweliers meng dikwels goud met yster waarvan hulle 'n ring maak. Waarom?

/**10**/

	LU 1.2						LU 1.3						LU 3.1						LU 3.3			

Table 2.2

2.1.10 Assessering

Leeruitkomstes(LUs)
LU 1
Geskiedkundige OndersoekDie leerder is in staat om ondersoekvaardighede te gebruik om die verlede en die hede te ondersoek.
Assesseringstandaarde(ASe)
Dit is duidelik wanneer die leerder:
1.1 ‘n verskeidenheid van relevante historiese en argeologiese bronne kan identifiseer en selekteer in sy navorsingsproses [vind bronne];
1.2 bronne suksesvol evalueer t.o.v. die betroubaarheid, nuttigheid en die gesindheid van die skrywer [werk met bronne];
1.3 grafiese en statistiese bronne interpreteer [werk met bronne];
1.4 ‘n oorspronklike idee insluit in sy antwoorde [beantwoord die vraag];
1.5 kennis en begrip kommunikeer deur [dra die antwoord oor]:
• die opbou van sy eie argumente en interpretasie gebaseer op die historiese bronne (wat uitgebreide skryfwerk, kunswerke, grafieke en dramas insluit);
• informasie tegnologie waar beskikbaar en toepaslik te gebruik om sinvol te kommunikeer.
LU 2
Geskiedkundige Kennis en BegripDie leerder is in staat om historiese kennis en begrip te toon.
continued on next page

Dit is duidelik wanneer die leerder:
2.1 verbande tussen geskiedkundige gebeurtenisse en prosesse in verskillende kontekste in dieselfde tydperk begin trek [chronologie en tyd];
2.2 verstaan dat daar ‘n verskil in die belangrikheid van gebeurtenisse se oorsake en gevolge is [oorsaak en gevolg];
2.3 veranderinge in ‘n groter historiese en omgewingskonteks verduidelik [kontinuïteit en verandering];
LU 3
Geskiedkundige InterpretasieDie leerder is in staat om aspekte van die geskiedenis te interpreteer.
Dit is duidelik wanneer die leerder:
3.1 geskiedkundige interpretasie ondersoek deur relevante vrae oor ‘n geskiedkundige bron se skrywer te stel [interpretasie van bronne];
3.2 die verskillende maniere waarop die gebeure in die verlede aangebied en geïnterpreteer is, kan identifiseer en beredeneer [interpretasie van bronne];
3.3 verduidelik waarom geskiedenis nie objektief of neutraal is nie [interpretasie van bronne];
3.4 verstaan dat identiteitsgevoel die manier waarop gebeurtenisse in die verlede geïnterpreteer word, kan beïnvloed [interpretasie van bronne];
3.5 belangrike kenmerke en gebruike van materiële oorblyfsels van die verlede in ‘n gegewe konteks beskryf [voorstelling van die verlede];
3.6 verduidelik waarom dit belangrik is om ons natuurlike en kulturele erfenis te bewaar (bv. voorwerpe, geboue en ander erfenisgebiede) [voorstelling van die verlede];
3.7 verduidelik hoe en waarom mense se herinneringe van die verlede mag verskil [voorstelling van die verlede].

Table 2.3

2.2 Veandering in die lewe en werk in SA in die myne, landelike gebiede en stede[2]

2.2.1 SOSIALE WETENSKAPPE: GESKIEDENIS

2.2.2 Graad 8

2.2.3 GROND EN MAG

2.2.4 Module 9

2.2.5 Verandering in die Lewe en Werk in SA op die Myne, Landelike Gebiede en Stede

LEESSTUK 1

Verandering in die Lewe en Werk in SA op die Myne, Landelike Gebiede en Stede

Soos met die Franse Revolusie en die Industriële Revolusie in Brittanje, het die Minerale Revolusie in Suid-Afrika ‘n ingrypende verandering in die omgewing en sy mense teweeggebring.

Fortuinsoekers het van oor die hele wêreld na SA gestroom met die droom om gou ryk te word. Aan die begin was die Uitlanders van die boere in die omgewing afhanklik vir bv. vervoer en voedsel. Die dae

[2]This content is available online at <http://cnx.org/content/m24893/1.1/>.

van oppervlakkige spoelgoud en -diamante delf, was gou verby en dieper mynboutegnieke het beteken dat opgeleide tegnici sowel as ingewikkelde masjinerie ingevoer moes word. Om die goud uit die rotse te haal was ‘n ingewikkelde proses. In 1890 is ‘n spesiale sianiedproses ontwikkel. Hiervoor was nog meer werkers nodig.

Rondom die Kimberleymyn is die swart mynwerkers in kampongs gehuisves. Hierdie mense was kontrakarbeiders wat na 3 tot 6 maande teruggekeer het na hul stamlande nadat hul kontrakte verstryk het. Hierdie tydelike verblyf op die myne het verhoed dat werkers beter opgelei kon word. Die mynbesitters het die lone so laag as moontlik gehou om hul eie wins so hoog as moontlik te hou. Soos met die Industriële Revolusie, het die ryk mense ryker, en die armes armer geword. Waar die onbeplande myndorpies met die tyd orde gekry het sodat gesondheid en opleiding aandag kon geniet, het die toestande in die kampongs verswak.

Bogenoemde situasie om die myne, het verder verswak toe daar tussen 1904 en 1907 60 000 werkers uit China ingevoer is om op die goudmyne te werk. Na die Suid-Afrikaanse oorlog was daar ‘n groot tekort aan werkers, maar hierdie stelsel om arbeiders in te voer het vir niemand enige voordeel ingehou nie. Gevolglik is die meeste Chinese werkers teruggestuur.

In 1896 is daar ‘n beperking op die immigrasie van Indiërwerkers na SA geplaas. Hierdie werkers het hoofsaaklik in Natal op die suikerplantasies gewerk.

Die bruin plaaswerkers in die Kaapkolonie was swaar getref deur die swak opbrengste op die wynplase want oeste is deur plae verwoes. Plaaseienaars het groot bedrae geld aan die bank geskuld en werkverskaffing het afgeneem. Mense in die klerebedryf is ook deur die afname in die handel getref. Vervaardigers was afhanklik van die invoer en uitvoer van produkte.

Aan die Witwatersrand het die Britse Uitlanders op verteenwoordiging in die Volksraad (parlement) van die Transvaal aangedring. Hulle wou hê dat Brittanje die beheer oor Transvaal moes oorneem. Die bekendste poging om die Transvaal oor te neem, was die Jameson-inval, gesteun deur die mynmagnaat Cecil John Rhodes. President Kruger se boerekommando’s het daarin geslaag om die invallers in 1896 te stuit. Hulle is gevange geneem.

Die situasie in Suid-Afrika het drasties verander. Verskillende groepe mense het probeer om ‘n bestaan te maak op die myne, in stede, dorpies en op plase.

2.2.6 Klasbespreking

- Skryf na jou mening die slimste antwoord van jou klaslede op die volgende vrae neer. Lees hierdie vrae en antwoorde weer deur voor die eksamen.

1.1 Waarom neem werkverskaffing af as die eienaar van ‘n onderneming geld aan die bank skuld?

1.2 Is die vraag by 1.1 van toepassing op alle terreine of slegs op die landbougebied?

2 Dink jy dat al die mense in die klerebedryf soos: materiaalvervaardigers, kleremakers, klereverkopers en klere-aankopers deur:

2.1 die mode en

2.2 armoede beïnvloed is?

3.1 Om watter rede het die Britte (sien die Sandrivierkonvensie in Leesstuk 1) hul beheer oor die Boerepublieke prysgegee?

3.2 Waarom wou Cecil John Rhodes in hierdie leesstuk die Transvaal annekseer?

4 Waarom het werkverskaffing afgeneem op plase en in stede, maar toegeneem op die myne?

continued on next page

	LU 1.4						LU 1.5						LU 2.1						LU 2.2						LU 3.3			

Table 2.4

	LU 3.4			

Table 2.5

LEESSTUK 2

Oorloë tussen die Zoeloes en die Britte

In 1877 het die Negende Grensoorlog, soos dit in daardie tyd genoem is, tussen die Zoeloes en die Britse soldate in die Kaapkolonie uitgebreek. Die oorlog het meer as ‘n jaar aangehou en daarna het die Britte die oorblywende gedeeltes van die Transkei wat nog onafhanklik was, geannekseer. Pondoland is laaste geannekseer, in 1894.

In 1879 het daar weer eens oorlog uitgebreek tussen die Britte en die Zoeloes in Natal. Ten spyte van ‘n groot aanvanklike oorwinning, die geveg van Isandhlwana, waarin Cetshwayo die Britse soldate verlaan het, is die Zoeloes tog verslaan. Cetshwayo is gevangene geneem en in die kasteel aangehou. Hierdie oorlog staan bekend as die Anglo-Zoeloe-oorlog. Brittanje was nou in beheer van Zoeloeland.

LEESSTUK 3

Die Wet op Naturellegrond van 1913 [Naturellen Grond Wet (No.27 van 1913)]

Chinese en Indiërwekers is ingevoer om op die myne en die suikerplantasies in Natal te werk. Hulle kon nie, soos die swart werkers, na ‘n drie maande-kontrak terugkeer na hul tuislande nie. Toe dit vir die regerings moeilik raak om hierdie kampongs te polisieer, het hulle probeer om die Indiërs en Chinese te repatrieer. Alhoewel die meeste Chinese na China toe teruggekeer het, wou die Indiërs eerder in Suid-Afrika bly, so-dat repatriasie onsuksesvol was.

Die volgende poging om die invloei van werkers te beheer, was die Wet op Naturellegrond van 1913. Daarvolgens is alle mense gegroepeer volgens hul velkleur en kultuur en moes in ‘n spesifieke area woon. Swart mense moes in hul eie tuislande woon. Hulle kon gekontrakteer word om in die myne, plase en plantasies te werk, maar moes dan daarna terugkeer na die areas wat aan hul toegewys is. Hierdie areas is tuislande of reservate genoem. Die beleid om mense te skei volgens kleur, kultuur en woonplek, is segregasie genoem.

- Jou eie opinie oor segregasie. Motiveer.

	LU 1.5						LU 2.1						LU 2.3			

Table 2.6

LEESSTUK 4

Suiker en Arbeid in Natal

TYDLYN : GANDI

1869 : Op 2 Oktober is Mohandas Karamchand Gandi gebore.

1888 : Gandi vertrek per skip na Londen.

1890 : Hy slaag Britse matriek.

1891 : Vertrek na Indië, waar hy sy eie regspraktyk begin. Hy word toegelaat tot die Hooggeregshof in Bombaai.

1893 : Terug in SA werk hy vir 'n Moslemse regsfirma. Hy ervaar sy mense se probleme met die Kleurslagboomwet.

1894 : Gandi stig die Natalse Indiërkongres.

: Hy gaan haal sy vrou en kind in Indië en agiteer vir die Indiërbelange in Suid-Afrika.

: Hy lewer 'n lang verklaring aan Chamberlain, die Britse Staatsekretaris vir Kolonies, oor Indiërbelange, bv. die hervestiging van Indiërs.

1899 : Hy stig die Indiër Ambulanskorps tydens die SA Oorlog en ontvang 'n oorlogsmedalje vir sy werk.

1902 : Hy tree as leier van 'n afvaardiging na Chamberlain op.

: Hy stig die Phoenix-nedersetting naby Durban en organiseer hospitaalgeriewe tydens 'n plaag.

1905 : Ondersteun 'n boikot van Britse goedere.

1906 : Hy stig die Indiër Draagbaarkorps gedurende die Zoeloe-Rebellie.

: Hy reël die eerste massaprotesvergadering vir Indiërs in Johannesburg.

: Dit is die openlike begin van passiewe weerstand teen die regering.

1907 : Gandi vertrek weer na Engeland om die Indiërs se saak te bepleit.

: Hy ontmoet Smuts in Pretoria en verteenwoordig sy Indiërkliënte wat in die hof aangekla word van passiewe weerstand.

: Smuts daag Gandi voor die hof. Gandi verander die naam, passiewe weerstand na 'n Indiërwoord: Satyagraha.

2.2.7 Aktiwiteit:

- Die antwoorde tot die leidrade kan gevind word in die tydlyn oor Gandi in die leesstuk 4.

2.2.7.1 Gandi se passiewe weerstand

1) Erkenning van werk van Ambulanskorps
2) Produk op Natalse plantasies

1) SA was nog nie 'n unie nie, maar 'n…

4) Eerste minister van SA

5) Naam van Britse Staatsekretaris

6) Naam van Indiër protesleier

7) Toerusting tydens die Zoeloe-rebellie

8) Voertuig in oorlogdiens

2.2.8 Assessering

Leeruitkomstes(LUs)
continued on next page

LU 1
Geskiedkundige OndersoekDie leerder is in staat om ondersoekvaardighede te gebruik om die verlede en die hede te ondersoek.
Assesseringstandaarde(ASe)
Dit is duidelik wanneer die leerder:
1.1 ‘n verskeidenheid van relevante historiese en argeologiese bronne kan identifiseer en selekteer in sy navorsingsproses [vind bronne];
1.2 bronne suksesvol evalueer t.o.v. die betroubaarheid, nuttigheid en die gesindheid van die skrywer [werk met bronne];
1.3 grafiese en statistiese bronne interpreteer [werk met bronne];
1.4 ‘n oorspronklike idee insluit in sy antwoorde [beantwoord die vraag];
1.5 kennis en begrip kommunikeer deur [dra die antwoord oor]:
• die opbou van sy eie argumente en interpretasie gebaseer op die historiese bronne (wat uitgebreide skryfwerk, kunswerke, grafieke en dramas insluit);
• informasie tegnologie waar beskikbaar en toepaslik te gebruik om sinvol te kommunikeer.
LU 2
Geskiedkundige Kennis en BegripDie leerder is in staat om historiese kennis en begrip te toon.
Dit is duidelik wanneer die leerder:
2.1 verbande tussen geskiedkundige gebeurtenisse en prosesse in verskillende kontekste in dieselfde tydperk begin trek [chronologie en tyd];
2.2 verstaan dat daar ‘n verskil in die belangrikheid van gebeurtenisse se oorsake en gevolge is [oorsaak en gevolg];
2.3 veranderinge in ‘n groter historiese en omgewingskonteks verduidelik [kontinuïteit en verandering];
LU 3
Geskiedkundige InterpretasieDie leerder is in staat om aspekte van die geskiedenis te interpreteer.
Dit is duidelik wanneer die leerder:
3.1 geskiedkundige interpretasie ondersoek deur relevante vrae oor ‘n geskiedkundige bron se skrywer te stel [interpretasie van bronne];
continued on next page

3.2 die verskillende maniere waarop die gebeure in die verlede aangebied en geïnterpreteer is, kan identifiseer en beredeneer [interpretasie van bronne];
3.3 verduidelik waarom geskiedenis nie objektief of neutraal is nie [interpretasie van bronne];
3.4 verstaan dat identiteitsgevoel die manier waarop gebeurtenisse in die verlede geïnterpreteer word, kan beïnvloed [interpretasie van bronne];
3.5 belangrike kenmerke en gebruike van materiële oorblyfsels van die verlede in 'n gegewe konteks beskryf [voorstelling van die verlede];
3.6 verduidelik waarom dit belangrik is om ons natuurlike en kulturele erfenis te bewaar (bv. voorwerpe, geboue en ander erfenisgebiede) [voorstelling van die verlede];
3.7 verduidelik hoe en waarom mense se herinneringe van die verlede mag verskil [voorstelling van die verlede].

Table 2.7

2.3 Weerstand teen die Britse beheer[3]

2.3.1 SOSIALE WETENSKAPPE: GESKIEDENIS

2.3.2 Graad 8

2.3.3 DIE MINERALE REWOLUSIE EN VERBANDHOUDENDE OORLOË IN SA

2.3.4 Module 10

2.3.5 Weerstand teen die Britse Beheer

Weerstand teen die Britse Beheer	
Die Vroegste VakuniesDie regering het reeds voor 1910 met 'n segregasiebeleid begin. In 1912 is die SANNC, die South African National Native Congress gestig; wat in 1914 'n afvaardiging na Brittanje gestuur het om beswaar te maak teen die Wet op Naturellegrond van 1913. Hierdie wet het bepaal dat swart mense nie landbougrond buite afgebakende gebiede, toe bekend as tuislande of reservate, kon bekom nie. In 1923 het die SANNC sy naam verander na die ANC, die African National Congress. Die NP (Nasionale Party) en die ANC het elkeen 'n afvaardiging na Versailles in Frankryk gestuur om met die Britte te onderhandel vir groter selfbeskikking. Hertzog (NP) en Sol Plaatje (ANC) het wel daarin geslaag om met die Britse eerste minister, Lloyd George, te praat, maar mnr. George het verklaar dat Brittanje nie in Suid-Afrika se binnelandse beleid wou inmeng nie. Die Indiërs was ontevrede oor bv. belastings soos die 3 pondhoofbelasting wat hulle aan die Britse bewindhebbers moes betaal. Generaal Smuts van die SAP, (Suid-Afrikaanse Party) die eerste minister van die Unie van Suid-Afrika, het met Gandi, die leier van die Indiërs in SA onderhandel.	Met die uitbreek van die Eerste Wêreldoorlog (1914 - 1919) was die grootste gedeelte van die Suid-Afrikaanse bevolking dus ontevrede met die Britse beheer.Die ICU (Industrial and Commercial Workers' Union) is aanvanklik in 1919 as 'n vakbond vir dokwerkers onder leiding van Clement Kadalie gestig. Teen 1927 het die ICU takke landwyd gehad wat ook landelike gebiede ingesluit het. Dit was die grootste vakbond en dit het later militant geraak . Die spoorwegstaking van Junie 1927 is deur die ICU gereël. Die Zoeloe-rebellie teen die Britse bewindhebbers is reeds genoem. (Sien Leesstuk 3, die Anglo-Zoeloe-oorlog.) Voorheen is daar van die Anglo-Boereoorlog gepraat, waarin Anglo na die Britte; en Boere na die Suid-Afrikaners verwys. Hierdie oorlog het egter meer Suid-Afrikaners as net boere betrek, daarom die breër term.

Table 2.8

2.3.6 Aktiwiteit 1

TREK 'n TYDLYN om die ICU se lewensloop te verduidelik:
[LU 2.1, 2.2, 2.3]

2.3.7 Aktiwiteit 2: WEERSTAND

Jy behoort nou reeds 'n goeie idee te hê van die woord "weerstand". Soek enige artikel, verkieslik uit julle plaaslike koerant, maar ook uit enige ander bron, wat oor weerstand handel. Woorde wat jou in jou soektog kan help is: toyi-toyi, petisie, boikot, optog, staking, ens.

[3]This content is available online at <http://cnx.org/content/m24965/1.1/>.

- Indien jy nie in jou plaaslike koerant 'n artikel vind nie, probeer tydskrifte en ook die internet. Die woord "resistance" behoort jou te help om op die internet, op jou soek- enjin iets te vind.

PLAK jou artikel hier. Indien jy nog meer bronne kry, kram dit ook hier vas. Vra gerus Ma en Pa of 'n vriendelike familielid se hulp.

OPSOMMING: Skryf hier neer waaroor die artikel handel.

[LU 1.4, 3.4, 3.5, 3.6]

LEESSTUK 2

Die SA Oorlog : wie was betrokke en hoe het dit hul lewens beïnvloed?	
Na die mislukking van die Jameson-inval, was president Kruger van die ZAR vasbeslote om die Uitlanders uit die bestuur van die regering te hou. In 1897 is Milner as die nuwe hoë kommissaris aangestel. Dit was sy ideaal om die Transvaal te koloni-seer. Alle samesprekings oor die eise van die Uitlanders oor stemreg, sitting op die Volksraad ens. tussen Kruger en Milner het misluk. Die oorlog het amptelik op 11 Oktober 1899 begin. Die eerste fase van die oorlog was 'n tydperk van militêre suksesse vir die Suid-Afrikaners. Genl. Piet Cronje het Mafikeng en Kimberley suksesvol beleër. Die kommando's van die OVS onder Schoeman en Grobler, het die Kaapkolonie binnegeval en Britse magte onder genls. Gatacre en French by Stormberg verslaan.Generaal Piet Joubert het die Britse leër onder genl. White in Ladysmith, Natal, vasgekeer en genl. Sir Redvers Buller in gevegte by Colenso, Tabanyama, Spioenkop en Vaalkrans verslaan. Op hierdie stadium was die Britse magte totaal verslaan, maar die Suid-Afrikaners het nie hierdie suksesse opgevolg nie.In alle stadiums van die oorlog was die meeste manskappe op kommando. Uit Transvaal en die Oranje-Vrystaat, het ongeveer 64 000 manskappe gekom. Oral uit die Britse Ryk het Brittanje nou soldate as versterkings vir die tweede fase van die oorlog gestuur. Ongeveer 250 000 Britse soldate, met beter wapentuig as die Suid-Afrikaners, was verseker op 'n vinnige oorwinning. Lord Roberts, met Kitchener as tweede in bevel het stap vir stap die Suid-Afrikaanse teenstand uitgewis.	Die oorgawe van genl. Piet Cronje en sy 4 000 manskappe by Kimberley was 'n gevoelige slag vir die Suid-Afrikaners, want die pad na die noorde was nou oop vir die Britte. In Natal het Buller deurgebreek by Colenso en Ladysmith ontset. Lord Roberts het in Maart 1900 Bloemfontein oorwin en daarna in Mei Johannesburg en in Junie Pretoria. Hy proklameer die Oranje-Vrystaat en die Transvaal Britse kolonies.President Paul Kruger vertrek per skip om hulp vir die Suid-Afrikaners in Europa te gaan soek. Die derde fase van die oorlog breek aan. Die Suid-Afrikaners verdeel in kleiner kommando's om hul meer beweeglik te maak. Hierdie guerilla-vegters se teiken was Britse konvooie, kommunikasielyne en voorrade. Die Britte het blokhuise gebou om spoorlyne en brûe te beskerm. Die Suid-Afrikaners het kos, voorrade en skuiling ontvang op die plase. Kitchener het toe sy *Verskroeide Aarde-beleid* om plaashuise en oeste te verbrand, van stapel gestuur. Duisende vroue en kinders is na konsentrasiekampe gestuur. Emily Hobhouse het bekendheid verwerf vir haar pogings om die haglike toestande waaronder die vroue en kinders in die konsentrasiekampe geleef het, te verlig. Duisende oorlogsgevangenes is na Bermuda, Ceylon (nou Sri Lanka) en St. Helena gestuur. Suid-Afrikaners het begin om oor te loop na die Britte magte. Kruger kon geen ondersteuning in Europa vir die Suid-Afrikaners kry nie. Die meerderheid Suid-Afrikaanse leiers wou vrede maak. Uiteindelik is die *Vrede van Vereeniging* in Pretoria op 31 Mei 1902 onderteken.

Table 2.9

2.3.8 Aktiwiteit 3: FOTO

BRON 1

1. Identifiseer die man hierbo. Hy is deur almal "oom Paul" genoem.

/1/

2. Van watter staat was hy die leier?
/1/
3. Waarom wou almal skielik hierdie staat van hom afneem?
/2/
4. Watter Britse mynmagnaat wou sy staat koloniseer?
/1/
5. Waarheen en waarom het hy 'n reis op die skip, *Gelderland*, aangepak?
/2/
6. Wat beteken die Verskroeide Aarde-beleid?
/2
7. Wie het hierdie beleid ingestel?
/1/
/**10**/
[LU 2.1, 2.2, 2.3]
LEESSTUK 3
Vroue en Kinders in die Suid-Afrikaanse Oorlog

Die rol van vroue in oorloë in die verlede het nie veel aandag geniet nie, omdat die soldate net mans was. Vroue kon oral beweeg, selfs oor vyandelike grense. Sommige vroue is tereggestel omdat hulle beskou was as spioene of verdink is van hulpverlening aan die vyand. Daar is algemeen aanvaar dat vroue tuis moes bly om na die kinders en die plase of sakeonderneming om te sien. Dit is algemeen bekend dat genl. Joubert se vrou, Hendrina, in alle gevegte waarin haar man deelgeneem het, saam gaan veg het.

Kinders moes hul ma's help. Boerseuns wat nog nie behoorlik 16 jaar oud was nie, is in die Boerekommando's opgeneem. Een van die bepalende faktore in die Suid-Afrikaanse Oorlog was juis dat die vegters bekommerd was oor hul families in die konsentrasiekampe. Met die vroue in die konsentrasiekampe was daar niemand om die Boerekrygers van kos, skuilplek en voedsel te voorsien nie. Die Boerekommandoleiers is daardeur gedwing om vrede te maak.

2.3.9 Aktiwiteit 4

1. Skryf 'n paragrafie om die bydrae van die vroue tot die SA-oorlog te verduidelik.
2. Waarom moes Cronje (by Kimberley) oorgee? Watter ander plan kon hy dalk gemaak het?
3. Teken 'n blokhuis hieronder.

- (In *Verskroeide Aarde* van Fransjohan Pretorius is duidelike prente.)
- (Kyk ook op die internet onder *Anglo-Boereoorlog*.)

[LU 1.5, 3.5, 3.6]

2.3.10 Aktiwiteit 5

In Bron 2 is die volgende toegewings wat deur die Vrede van Vereeniging bepaal is, uiteengesit:
VRAAG: Hoe, dink jy, het hierdie toegewings die Britse Regering bevoordeel?
BRON 2
1. Oorlogsgevangenes sou kon terugkeer na Suid-Afrika.
2. Die Hollandse taal sou toegelaat word in skole.
3. Die burgers is toegelaat om hul wapens te behou vir selfverdediging.
4. Plaaslike komitees is gestig om oorlewendes te help om weer te vestig en met die voorsiening van kos, skuiling, saad om te saai en beeste om mee te boer.

[LU 2.1, 2.2, 2.3]

2.3.11 Hersieningsaktiwiteit 1

BESKRYF hoe kinders geleef het tydens die Minerale Revolusie: a) op die plase tydens die SA Oorlog, en b) rondom die myne by die delwerye of in 'n kampong. Vra weer jou groep om jou beskrywing te assesseer. Heg 'n kopie van elke bron wat jy raadpleeg, hierby aan, vir jou portefeulje.

[LU 1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 1.5]

2.3.12 Hersieningsaktiwiteit 2: BEGRIPSVERKLARINGS

Maak seker dat jy verstaan wat in die volgende begripsverklarings bedoel word. As jy twyfel, slaan die woord na in die vorige leesstukke.

tegnici *: deskundiges/kenners in 'n tak van die nywerheid, bv. ambagsmanne soos skrynwerkers (hout) of masjiniste soos booroperateurs*

werkverskaffing *: om werk te skep en aan te bied tot voordeel van 'n land se ekonomie*

annekseer *: besit neem van OF 'n gebied inlyf by*

kampongs *: 'n afgeslote, deeglik omheinde gesamentlike woonplek vir s wart mense wat bv. op die myne werk*

repatrieer *: terugsending na die geboorteland / vaderland*

segregasie *: die skeiding van mense op grond van kultuur*

selfbeskikking *: die reg om oor jou eie probleme te besluit en self die verteenwoordigers te kies om oor jou te regeer*

beleër of **beset***: 'n gebied met troepemagte omsingel totdat hulle oorgee*

ontset *: wanneer hulp opdaag om beleërde troepe te bevry*

vakbond *: 'n Groep persone wat dieselfde vak of ambag beoefen en 'n vereniging stig om die belange van die lede te behartig*

Lys A bevat, 'n paar begrippe. Vul hierdie begrippe *langs die verklarings* **in Lys B, wat volgens jou opinie daarmee ooreenstem, in.**

LYS A:Begrippe

unie, ontset, beleër, segregasie, selfbeskikking, repatriasie, vakbond, skrynwerkers

LYS B:

1. Ambagsmanne wat hul opleiding ontvang het om met hout te werk, soos om kaste te bou, rakke op te sit, ens.

2. Mense wat as slawe/werkers weggevoer is uit hul geboorteland, word weer na hul geboorteland teruggestuur.

3. Wanneer mense verbied word om buite hul woonplek OF tuisland te reis of te gaan werk.

4. Wanneer 'n groep soldate 'n stad omsingel en die mense binne-in sonder kos of water of enige voorrade moet oorleef.

5. 'n Vereniging wat deur 'n groep mense gestig is wat dieselfde werk doen, sodat hulle wanneer hulle probleme ondervind, saam kan optree.

/**5**/

[LU 2.1, 1.2]

2.3.13 Hersieningsaktiwiteit 3

Die groep moet besluit watter leesstuk gekies word vir die volgende oefening.

1) Elke groeplid stel vyf vrae daaroor op. Skryf hulle hier neer.

2) Ruil die vrae met minstens twee ander groeplede.

3) Die groeplede skryf die korrekte antwoorde ook op hierdie blad neer.

4) Die vraagopsteller sien die antwoorde na.

2.3.14 Assessering

Leeruitkomstes(LUs)
LU 1
Geskiedkundige OndersoekDie leerder is in staat om ondersoekvaardighede te gebruik om die verlede en die hede te ondersoek.
Assesseringstandaarde(ASe)
Dit is duidelik wanneer die leerder:
1.1 'n verskeidenheid van relevante historiese en argeologiese bronne kan identifiseer en selekteer in sy navorsingsproses [vind bronne];
1.2 bronne suksesvol evalueer t.o.v. die betroubaarheid, nuttigheid en die gesindheid van die skrywer [werk met bronne];
1.3 grafiese en statistiese bronne interpreteer [werk met bronne];
1.4 'n oorspronklike idee insluit in sy antwoorde [beantwoord die vraag];
1.5 kennis en begrip kommunikeer deur [dra die antwoord oor]:
die opbou van sy eie argumente en interpretasie gebaseer op die historiese bronne (wat uitgebreide skryfwerk, kunswerke, grafieke en dramas insluit);
informasie tegnologie waar beskikbaar en toepaslik te gebruik om sinvol te kommunikeer.
LU 2
Geskiedkundige Kennis en BegripDie leerder is in staat om historiese kennis en begrip te toon.
Dit is duidelik wanneer die leerder:
2.1 verbande tussen geskiedkundige gebeurtenisse en prosesse in verskillende kontekste in dieselfde tydperk begin trek [chronologie en tyd];
2.2 verstaan dat daar 'n verskil in die belangrikheid van gebeurtenisse se oorsake en gevolge is [oorsaak en gevolg];
2.3 veranderinge in 'n groter historiese en omgewingskonteks verduidelik [kontinuïteit en verandering];
LU 3
Geskiedkundige InterpretasieDie leerder is in staat om aspekte van die geskiedenis te interpreteer.
continued on next page

Dit is duidelik wanneer die leerder:
3.1 geskiedkundige interpretasie ondersoek deur relevante vrae oor ‘n geskiedkundige bron se skrywer te stel [interpretasie van bronne];
3.2 die verskillende maniere waarop die gebeure in die verlede aangebied en geïnterpreteer is, kan identifiseer en beredeneer [interpretasie van bronne];
3.3 verduidelik waarom geskiedenis nie objektief of neutraal is nie [interpretasie van bronne];
3.4 verstaan dat identiteitsgevoel die manier waarop gebeurtenisse in die verlede geïnterpreteer word, kan beïnvloed [interpretasie van bronne];
3.5 belangrike kenmerke en gebruike van materiële oorblyfsels van die verlede in ‘n gegewe konteks beskryf [voorstelling van die verlede];
3.6 verduidelik waarom dit belangrik is om ons natuurlike en kulturele erfenis te bewaar (bv. voorwerpe, geboue en ander erfenisgebiede) [voorstelling van die verlede];
3.7 verduidelik hoe en waarom mense se herinneringe van die verlede mag verskil [voorstelling van die verlede].

Table 2.10

Chapter 3

Kwartaal 3

3.1 Oorsake van die Eerste Wereldoorlog[1]

3.1.1 SOSIALE WETENSKAPPE: GESKIEDENIS

3.1.2 Graad 8

3.1.3 VERANDERENDE IDEES EN TEGNOLOGIEË: EERSTE WÊRELDOORLOG

3.1.4 Module 11

3.1.5 OORSAKE VAN DIE EERSTE WÊRELDOORLOG

Om gebiedsuitbreiding en mag as 'n oorsaak van die Eerste Wêreldoorlog te kan bespreek

LU 1.1	LU 1.2	LU 1.4	LU 1.5	LU 2.2

Table 3.1

LEESSTUK 1

In 1877 het die Russiese Tsaar, Alexander II, oorlog verklaar teen Turkye. Na 'n jaar van hewige gevegte is die Turke verslaan. In die vredesverdrag van 1878, die Verdrag van San Stefano, is die nuwe staat, Bulgarye, geskep wat die grootste gedeelte van die Balkan ingesluit het.

Die Rykskanselier van Duitsland, Bismarck, was 'n vredemaker wat hard daaraan gewerk het om vredesverdrae tussen moondhede tot stand te bring. Sy Dreikaiserbund (Verbond tussen drie keisers) tussen Duitsland (Wilhelm I), Oostenryk-Hongarye (Frans Josef) en Rusland (Alexander II) van 1872 was in gevaar omdat Oostenryk-Hongarye ontsteld was oor die mag wat Rusland na die Verdrag van San Stefano in die Balkan gekry het. Hierdie ryke het nog 'n outokratiese regeringsvorm soos die Turke, nagestreef. Let daarop dat die Russe deur 'n tsaar en die Turke deur 'n sultan regeer is.

Bismarck het toe die groot moondhede versoek om in Berlyn te vergader om elkeen se aanspraak op die Balkan te stel, sodat 'n vreedsame oplossing bereik kon word. Duitsland was self nie betrokke in die Balkan nie, en kon dus as arbiter optree. Op die Kongres van Berlyn is daar toe besluit om Bulgarye as 'n aansienlik kleiner, onafhanklike staat te erken. Die Bulgare sou belasting betaal aan die Sultan van Turkye. Twee van sy vorige provinsies, Bosnië en Herzegowina, is nou bestuur deur Oostenryk-Hongarye. Rusland het Bes-sarabië, wat aan hom grens, gekry in 'n poging om hom te paai.

[1] This content is available online at <http://cnx.org/content/m24916/1.1/>.

Disraeli, die Britse Eerste Minister, het verwys na die onderhandelinge by die Kongres van Berlyn as "vrede met eer", maar hierdie vrede het nie lank gehou nie. Alhoewel Oostenryk-Hongarye se mag in die Balkan deur hierdie verdrag verseker is, het die Serwiese nasionaliste se haat teenoor die Oostenryk-Hongare gegroei. Die Russe was ook ontevrede omdat hul gebiedsuitbreiding gestop is.

Nasionalisme, as 'n politieke mag, het nie net die Eerste Wêreldoorlog verhaas nie,maar ook die outokratiese regerings van Duitsland, Oostenryk-Hongarye, Turkye en Rusland laat verbrokkel.

BRON A *Verklarende Handwoordeboek van die Afrikaanse Taal (HAT)*

belasting : verpligte betaling aan die staat of ander regeringsliggame om noodsaaklike landsdienste te verskaf

landsdiens : diens gelewer in belang van die land

- Voltooi:

1. Bron A word 'n bron genoem. /1/

2. Ek kan my antwoord by nr. 1 so motiveer:
/2/
3. Voorbeelde van landsdiens is die lewering van:
/2/
4. My ouer/voog se opinie oor belasting is dat dit: noodsaaklik/onnodig is omdat
/2/
5. Ek dink die Bulgare wou nie aan die /1/
belasting betaal nie, omdat /2/
/**10**/

	LU 1.2						LU 1.4						LU 1.5			

Table 3.2

- Die volgende bron is geskep deur 'n leerder. Bismarck is besig om 'n groot wêreldlegkaart te pak. Hy besluit self waar hy watter grondgebied wil aanlas.

Opdrag:

- MAAK JOU EIE LEGKAART

- Maak jou eie legkaart as kreatiewe werkstuk vir jou portefeulje. Sorg dat jou prent 'n standpunt stel. Jy kan bv. uit hierdie tyd van die geskiedenis spotprente gebruik of 'n kaart wat die grense tussen moondhede tydens die Eerste Wêreldoorlog aandui, gebruik. Gebruik die volgende matriks om jou eie/jou maat se werkstuk te assesseer.

Eienskappe:	1	2	3	4
continued on next page				

• Kleurvolheid				
• Interessantheid				
• Gepastheid				
• Leersaamheid				

Table 3.3

	LU 1.1						LU 1.2						LU 1.4						LU 1.5			

Table 3.4

Aktiwiteit 2
Om die botsende belange in kolonies as die tweede oorsaak van die Eerste Wêreldoorlog te kan bespreek

LU 1.2	LU 1.3	LU 1.4	LU 1.5	LU 2.1

Table 3.5

LEESSTUK 2

Duitsland het laat begin deelneem aan die wedloop om grondgebied in Afrika te koloniseer. Wilhelm II het in Marokko 'n moontlikheid gesien om sy mag in Noord-Afrika te begin uitbrei. Marokko het ryk ysterertsneerslae gehad, 'n aanwins vir enige nywerheidsland.

Frankryk het reeds beheer gehad oor Algerië, Tunisië, die Wes- en Sentraal-Soedan en Frans-Somaliland langs die Rooi See. Maar Frankryk het dringend ystererts benodig, omdat Duitsland na die Frans-Pruisiese Oorlog in 1871, Elsas en Lotharinge geannekseer het en so Frankryk se grootste bron van ystererts oorgeneem het. Boonop moes Frankryk oorlogskuld afbetaal aan Duitsland. Frankryk en Duitsland was dus groot vyande sedert 1871.

Brittanje kon egter nie toelaat dat die Franse, Marokko annekseer nie, omdat dit 'n bedreiging sou wees vir die belangrike strategiese Britse vlootbasis op Gibraltar. Duitsland was vinnig besig om sy vloot op te bou, wat vir Brittanje, wat die oppermag op see nodig gehad het om sy uitgebreide kolonies te beskerm, 'n groot gevaar was. Duitsland was dus in 1904 vir Frankryk en Brittanje 'n bedreiging, daarom het hulle die Entente Cordiale gesluit.

Brittanje en Frankryk het met hierdie ooreenkoms hul verskille oor hul botsende belange in Afrika, versoen. Frankryk het Brittanje se belange in Egipte en die Anglo-Egiptiese Soedan erken, terwyl Brittanje in die geheim die Franse belange in Marokko erken het. In die openbaar het Brittanje steeds die onafhanklikheid van Marokko gewaarborg.

Toe Frankryk se belange in Marokko bekend word, het die Duitse keiser,

Wilhelm II, Marokko besoek en die Sultan van Marokko verseker dat Duitsland hulle teen Frankryk sou beskerm. In 1906 is 'n konferensie in Algeciras gehou waarop die onafhanklikheid van Marokko en Duitse ekonomiese belange in Marokko gewaarborg is. Frankryk het op hierdie konferensie die steun van Brittanje en sy ou bondgenoot, Rusland, ontvang.

Brittanje het die ondemokratiese regeringsvorm in Rusland, die outokrasie van die tsaar, sterk afgekeur.

In 1905 is Rusland deur Japan verslaan en die Tsaar was verplig om die Doema, 'n vorm van parlementêre regering, in te stel. Nou was samesprekings tussen Rusland en Brittanje moontlik. Britse belange in Persië is erken, en Russiese belange in Afganistan. Verder het hierdie Anglo-Russiese Entente in 1907 gelei tot die vorming van die Drievoudige Entente tussen Frankryk, Brittanje en Rusland. Die entente was nie 'n militêre verbond nie, maar 'n vriendskaplike verstandhouding wat 'n poging was om die vrede in Europa te bewaar.

Teen 1907 was Europa dus finaal in twee gewapende kampe verdeel: die Drievoudige Entente met Frankryk, Brittanje en Rusland aan die een kant, en die Drievoudige verbond van Duitsland, Oostenryk-Hongarye en Italië aan die ander kant.

KEN JY NOG DIE VOLGENDE BEGRIPPE?

onafhanklikheid : Die reg van 'n persoon of groep om hul eie besluite te neem en na eie goeddunke uit te voer

demokrasie : Regering vir die volk, deur verteenwoordigers wat op 'n vrye verkiesing deur die volk verkies word. Die doel agter die begrip demokrasie was oorspronklik die beskerming van minderhede Demokrasie word soms opgesom met: een mens, een stem.

outokrasie : Besluitneming sonder dat die wil van die volk in ag geneem word.

Opdrag:

- Trek nou 'n TYDLYN waarop jy die volgende datums aandui. Sorg dat die gebeure wat jy per datum neerskryf, sinvol en feitelik korrek is.1871, 1904, 1905, 1906, 1907

	LU 2.1			

Table 3.6

Aktiwiteit 3

Om die bewapeningswedloop as die derde oorsaak van die Eerste Wêreldoorlog te kan bespreek

LU 1.3	LU 1.4	LU 1.5	LU 2.3

Table 3.7

LEESSTUK 3

In die tien jaar van 1905 tot 1914 het die groot moondhede geweldig baie geld op bewapening gespandeer. Duitsland het die Drievoudige Entente gesien as 'n poging van Frankryk, Brittanje en Rusland om hom te omsingel. Die Duitse **militêre mag** is dus massief **verbeter en vergroot**.

Die Britse offisiere en leërmag is onder leiding van die ervare Lord Haldane gereorganiseer om gereed te wees om enige vyand te verslaan. Frankryk en België het ook op die Duitse bedreiging gereageer deur die tydperk waartydens hul manskappe **diensplig** (opleiding in oorlogvoering) moes doen, langer te maak. Rusland het sy **wapenfabrieke groter** gemaak en 'n **nuwe strategie** uitgewerk vir oorlogvoering.

Die **wapentegnologie** het in hierdie tyd geweldig ontwikkel. Brittanje het bv. in 1906 'n nuwe soort **gevegskip/slagskip** gebou, die *HMS Dreadnought*, wat swaar **gepantser** was en groot **kanonne** aan boord gehad het. Die Duitsers het met hul **duikbote** 'n nuwe soort oorlogvoering ter see begin. Ten spyte van

ontwapeningskonferensies, het wantroue en vyandigheid tussen die groot moondhede toegeneem en oorlog was onafwendbaar.

Opdrag:

- Kyk nou na al die swartgedrukte woorde in **Leesstuk 3.** Tot na **Leesstuk 4** volg daar nog inligting oor **WAPENS, TEGNOLOGIE EN STRATEGIE.**Vir hierdie werkstuk moet jy so 'n stappie verder gaan en VERANDERING OF OOREENKOMS in wapens in verskillende tye bespreek. Let dus goed op na VERBETERINGS, dit is veranderinge wat op wapengebied aangebring is en grade van ooreenkoms en verskil**, aandui.**
-

BRONINLIGTING:

- Jy kan by die volgende webtuistes meer inligting hieroor vind:

1. www.askjeeves.com[2] (Tik die vraag in.)
2. www.google.com[3] (Tik die sleutelwoord in.)
3. www.mweb.co.za[4] (Gaan na die biblioteekafdeling.)

PRENTE:

Reader's Digest Illustrated Story of WORLD WAR I 1969

Raadpleeg ook jou naaste Provinsiale Biblioteek. Vra dat die bibliotekaresse jou by die Naslaanafdeling wys waar die Eerste Wêreldoorlogbronne is.

- Jy het nou bronne oor WAPENS geëvalueer en geselekteer.

- Gebruik hierdie spasie om jou eie navorsing wat jy met die hulp van die inligting op bl. 7 oor die tema, **WAPENS,** gedoen het, in te plak.
- Indien jy nie daarin slaag om voldoende inligting uit bronne vas te stel nie, mag jy bv. 'n oorlogsveteraan se vertellings (behoorlik gedokumenteer en gedateer) inplak as bewys van jou navorsingswerk.

- Bron B wat nou volg, word geassesseer deur die klaslede. Die matriks volg.

BRON B: WAPENS

Opdrag:

- Gebruik nou jou inligting en skryf jou gedagtes hier neer. Probeer om jou bevindinge duidelik te kommunikeer.

1. Waarom, dink jy, gebruik gewone mense wapens?
2. Behoort daar 'n beperking te wees op die a) aantal/hoeveelheid,
en b) soort wapens in 'n land se besit ? MOTIVEER jou antwoorde!
3. Waarom brei wapentegnologie so geweldig uit tydens 'n oorlog?

- Onthou dat almal se belangstellings verskil, daarom behoort jy met jou klasmaats modules te ruil, sodat jy na hulle inligting ook kan kyk.

	LU 1.4						LU 1.5			

[2]http://www.askjeeves.com/
[3]http://www.google.com/
[4]http://www.mweb.co.za/

Table 3.8

Aktiwiteit 4
Om nasionalisme as die vierde oorsaak van die Eerste Wêreldoorlog te beskryf

LU 2.2	LU 3.6

Table 3.9

LEESSTUK 4

Jy weet reeds dat nasionalisme 'n vurige vaderlandsliefde is. Die voorbeeld wat hier volg oor die anneksasie van Bosnië en Herzegowina, het homself oor en oor herhaal in die geskiedenis, met ander kolonies en ander besettingsmagte.

Nasionalisme spoor 'n volk aan om te veg vir hul vryheid en die behoud van hul eie manier van lewe (kultuur) en hul eie taal.

In 1808 het die Jong Turke in opstand gekom teen hul Turkse Sultan, Abdoel Hamid. Abdoel Hamid was nie bereid om 'n konstitusionele regeringsvorm in te stel nie, hy wou ook nie die Westerse magte wat sy ryk verder onder hulself verdeel het, teenstaan nie. Die Jong Turke, opgevoede Turke van die jonger geslag, het Abdoel se broer as sultan uitgeroep. Die Oostenryk-Hongaarse ryk het hierdie tyd van wanorde in die Turkse regering aangegryp en die provinsies, Bosnië en Herzegowina geannekseer. Die sowat miljoen Serwiërs moes hul planne vir 'n groot, onafhanklike staat waarin al die Suid-Slawe van die Balkan verenig sou kon word, laat vaar. Rusland was so pas deur Japan verslaan, Brittanje wou nie oorlog maak nie en Duitsland was ten gunste van die Oostenryk-Hongaarse anneksasie.

Die haat van die Serwiërs oor hul mislukte poging om 'n eie nasionale staat te stig en die griewe van die Russe teenoor Oostenryk-Hongarye, het uiteindelik tot die Eerste Wêreldoorlog gelei.

3.1.6 Assessering

Leeruitkomstes(LUs)
LU 1
Geskiedkundige OndersoekDie leerder is in staat om ondersoekvaardighede te gebruik om die verlede en die hede te ondersoek.
Assesseringstandaarde(ASe)
Dit is duidelik wanneer die leerder:
1.1 'n verskeidenheid van relevante historiese en argeologiese bronne kan identifiseer en selekteer in sy navorsingsproses [vind bronne];
continued on next page

1.2 bronne suksesvol evalueer t.o.v. die betroubaarheid, nuttigheid en die gesindheid van die skrywer [werk met bronne];
1.3 grafiese en statistiese bronne interpreteer [werk met bronne];
1.4 'n oorspronklike idee insluit in sy antwoorde [beantwoord die vraag];
1.5 kennis en begrip kommunikeer deur [dra die antwoord oor]:
• die opbou van sy eie argumente en interpretasie gebaseer op die historiese bronne (wat uitgebreide skryfwerk, kunswerke, grafieke en dramas insluit);
• informasie tegnologie waar beskikbaar en toepaslik te gebruik om sinvol te kommunikeer.
LU 2
Geskiedkundige Kennis en BegripDie leerder is in staat om historiese kennis en begrip te toon.
Dit is duidelik wanneer die leerder:
2.1 verbande tussen geskiedkundige gebeurtenisse en prosesse in verskillende kontekste in dieselfde tydperk begin trek [chronologie en tyd];
2.2 verstaan dat daar 'n verskil in die belangrikheid van gebeurtenisse se oorsake en gevolge is [oorsaak en gevolg];
2.3 veranderinge in 'n groter historiese en omgewingskonteks verduidelik [kontinuïteit en verandering];
LU 3
Geskiedkundige InterpretasieDie leerder is in staat om aspekte van die geskiedenis te interpreteer.
Dit is duidelik wanneer die leerder:
3.1 geskiedkundige interpretasie ondersoek deur relevante vrae oor 'n geskiedkundige bron se skrywer te stel [interpretasie van bronne];
3.2 die verskillende maniere waarop die gebeure in die verlede aangebied en geïnterpreteer is, kan identifiseer en beredeneer [interpretasie van bronne];
3.3 verduidelik waarom geskiedenis nie objektief of neutraal is nie [interpretasie van bronne];
3.4 verstaan dat identiteitsgevoel die manier waarop gebeurtenisse in die verlede geïnterpreteer word, kan beïnvloed [interpretasie van bronne];
3.5 belangrike kenmerke en gebruike van materiële oorblyfsels van die verlede in 'n gegewe konteks beskryf [voorstelling van die verlede];
continued on next page

3.6 verduidelik waarom dit belangrik is om ons natuurlike en kulturele erfenis te bewaar (bv. voorwerpe, geboue en ander erfenisgebiede) [voorstelling van die verlede];
3.7 verduidelik hoe en waarom mense se herinneringe van die verlede mag verskil [voorstelling van die verlede].

Table 3.10

3.2 Duikbote en loopgraaf-oorlogvoering in die Eerste Wereldoorlog[5]

3.2.1 SOSIALE WETENSKAPPE: GESKIEDENIS

3.2.2 Graad 8

3.2.3 VERANDERENDE IDEES EN TEGNOLOGIEË: EERSTE WÊRELDOORLOG

3.2.4 Module 12

3.2.5 DUIKBOTE EN LOOPGRAAF-OORLOGVOERING IN DIE EERSTE WÊRELDOORLOG

AKTIWITEIT 1

Om duikbote as 'n kenmerk van die Eerste Wêreldoorlog te kan bespreek

LU 3.1	LU 3.2	LU 3.3	LU 3.4	LU 3.7

Table 3.11

LEESSTUK 1

Aanvanklik wou Amerika (VSA) niks met die oorlog te doen hê nie. Die bekende isolasiebeleid van die Amerikaners het bepaal dat hulle nie in die politieke gebeure van Europa betrokke sou raak nie. Hulle enigste aandeel sou wees om voedsel en oorlogsmateriaal aan die vegtende Geallieerdes te verskaf.

Brittanje het 'n vlootblokkade opgestel om te keer dat oorlogsvoorrade hul vyande bereik. Britse voorraadskepe het oor die Atlantiese Oseaan van die VSA na Europa noodsaaklike oorlogsmateriaal verskeep. Duitsland het sy wapentegnologie ingespan om van die duikboot 'n uiters doeltreffende oorlogswapen te maak. Die duikbote het neutrale en oorlogskepe wat oorlogwater binnegevaar het, gekelder. Die totale tonnemaat van 'n miljoen ton aan skepe met hul voorraad is in April 1917 gekelder (gesink). In die praktyk het dit beteken dat Brittanje se voedselvoorrade gedaan was. Die magtige Britse Ryk was afhanklik van sy handel en die voorrade van sy kolonies het op die seebodem beland.

Die Duitsers is gewaarsku oor hul "onbeperkte duikbootoorlog", maar het dit as effektiewe oorlogvoering gesien. President Woodrow Wilson is deur die openbare gevoel in Amerika wat skerp teen die Duitsers gedraai het, verplig om oorlog te verklaar aan die kant van die Geallieerdes. Dit is juis hierdie toetrede van die Amerikaners op 'n tydstip toe die Geallieerdes besig was om die stryd te verloor, wat die Eerste Wêreldoorlog in die guns van die Geallieerdes beslis het.

Opdrag:

- VRAE OOR DIE INTERPRETASIE VAN DIE SWARTGEDRUKTE KERNSIN:

[5]This content is available online at <http://cnx.org/content/m24912/1.1/>.

1. Sê in ’n volsin wanneer iets as **onbeperk** beskryf kan word?

/2/

2. Sê in ’n volsin wanneer iets **effektief** is.

/2/

3. Dink jy dat die swartgedrukte woorde hierbo “onbeperkte duikbootoorlog” ’n Duitser se woorde was? Motiveer jou antwoord.

/3/

4. Waarom het die twee groepe die duikbootoorlog verskillend geïnterpreteer?

/3/

5. HERSIENING:

Stelling: Duitsland het sy wapentegnologie ingespan om van die duikboot ’n uiters doeltreffende oorlogswapen te maak.

5.1 Hierdie stelling is ’n feit / opinie. /1/

5.2 As ek uit die stelling die twee woorde /1/

en uithaal, dan bly slegs die /1/

feit / opinie oor /1/

5.3 Dui met ’n karet ^ aan **waar** EN **watter woorde** jy sal inlas om die stelling bevooroordeeld te maak.

Duitsland het sy wapentegnologie ingespan om van die duikboot ’n uiters doeltreffende oorlogswapen te maak. /1/

/**15**/

	LU 3.1						LU 3.2						LU 3.3						LU 3.4						LU 3.7			

Table 3.12

Opdrag: Die NAVORSINGSPROJEK

- Jy het nou inligting ontvang oor soorte wapens en die gebruik daarvan. Kies nou jou eie onderwerp vir die tema: **TEGNOLOGIESE ONTWIKKELING**.

- Leerders wat belangstel in wapens kan kies om navorsing te doen oor duikbote. Kyk weer na die vereistes vir ’n goeie projek in die bespreking in Module 1. In Leesstuk 3 word melding gemaak van die HMS Dreadnought. Leerders wat belangstel in slagskepe, kan navorsing doen oor die tegnologiese ontwikkeling van wapens bv. kanonne op skepe en die latere vliegdekskepe.
- Indien jy meer belangstel in die moderne rekenaartegnologie van vandag, moet jy steeds die oorsprong/begin daarvan, navors. Jy moet **ontwikkeling** kan aantoon.

Aktiwiteit 2

Om loopgrawe as ’n kenmerk van die Eerste Wêreldoorlog te kan bespreek

LU 1.1	LU 1.2	LU 1.3	LU 1.4	LU 1.5	LU 3.3	LU 3.5

Table 3.13

LEESSTUK 2

Toe die oorlog uitbreek, moes Duitsland op twee fronte veg: in die Ooste, teen die Russiese leërs, sowel as in die Weste, teen die gesamentlike magte van die Britte en Franse. Die Duitsers het beplan om gou met die Westelike front klaar te speel om daarna die swak Oostenryk-Hongaarse leërs in die Ooste teen die Russe te gaan help.

Op pad na die hoofstad van Frankryk, Parys, is die Duitse leër egter by die Marnerivier gestuit (gestop). Hier het 'n loopgraafoorlog ontstaan wat vier jaar lank geduur het.

BRON A *Verklarende Handwoordeboek van die Afrikaanse Taal (HAT):*
loopgraaf. Gang in die grond waarin soldate kan loop, staan, sit, sonder om aan vyandelike vuur blootgestel te wees.

Table 3.14

- Voltooi:

Bron B is 'n soort bron. My motivering vir my vorige
antwoord is
Ek dink Bron .... is nuttiger vir die geskiedenisnavorser, want
BRON B

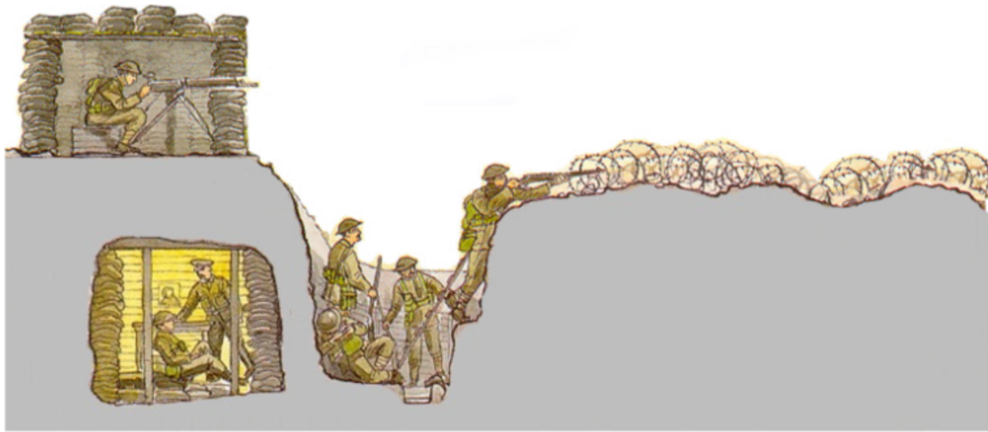

Figure 3.1

/5/

	LU 1.1						LU 1.2						LU 3.3						LU 3.5			

Table 3.15

Opdrag:

- BESTUDEER BRON B EN BESIN OOR DIE INLIGTING OORGEDRA

BRON C: *DIE GROOT GEïLLUSTREERDE ENSIKLOPEDIE* deur Human & Rousseau (Edms.) Bpk., Kaapstad. 1966. bl. 265, 266 *ILLUSTRATED FACTOPEDIA* by Dorling Kindersley Limited, London. 1955

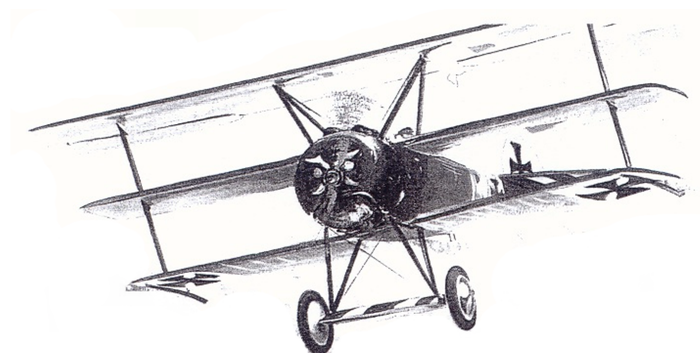

Figure 3.2

1914 - 1918 Vliegtuie word die eerste keer in 'n oorlog as wapens aangewend: daar is 'n enorme verbetering wat spoed, reikafstand en krag betref

BEROEMDE OORLOGSVLIEGTUIE

FOKKER-DRIEDEKKER Die Duitse baasvlieënier, Manfred von Richthofen (1892 - 1918) - die "Rooi Baron" - se bekendste vliegtuig was 'n Fokker-driedekker.

- BRONC is 'n goeie voorbeeld van hoeveel inligting deur 'n prent en deur 'n woordelikse beskrywing oorgedra kan word.

	LU 1.3			

Table 3.16

Opdrag: COLLAGE of PLAKKAAT

- Hier is nou jou kans om 'n pragtige, kreatiewe **collage** OF 'n ordelike, maar kleurvolle **plakkaat** met prente en byskrifte vir jou portefeulje te maak.

- Maak seker by jou onderwyser of die werkstuk in 'n lêer moet pas; dan moet jy die A4-blad wat volg, daarvoor gebruik. Vir klasversiering is 'n ander formaat nodig. Besluit eers oor die boodskap wat jou werkstuk moet oordra, bv. Stop oorlog / Maak vrede / Kolonisasie / Vroue in Oorlog / ens.
- Moenie boeke beskadig nie!! 'n Kopie wat jy self inkleur, lyk gewoonlik na meer moeite en verdien beter punte. Selekteer die prente wat jy gaan gebruik.

- Onthou dat 'n collage net treffend is as jy moeite doen om verskillende teksture in jou plakwerk te gebruik. Skrif: lettertipes, sowel as grootte, behoort afgewissel te word. Noem weer jou bronne agterop die collage, op die voorgeskrewe manier.

3.2.6 Assessering

Leeruitkomstes(LUs)
LU 1
Geskiedkundige OndersoekDie leerder is in staat om ondersoekvaardighede te gebruik om die verlede en die hede te ondersoek.
Assesseringstandaarde(ASe)
Dit is duidelik wanneer die leerder:
1.1 'n verskeidenheid van relevante historiese en argeologiese bronne kan identifiseer en selekteer in sy navorsingsproses [vind bronne];
1.2 bronne suksesvol evalueer t.o.v. die betroubaarheid, nuttigheid en die gesindheid van die skrywer [werk met bronne];
1.3 grafiese en statistiese bronne interpreteer [werk met bronne];
1.4 'n oorspronklike idee insluit in sy antwoorde [beantwoord die vraag];
1.5 kennis en begrip kommunikeer deur [dra die antwoord oor]:
• die opbou van sy eie argumente en interpretasie gebaseer op die historiese bronne (wat uitgebreide skryfwerk, kunswerke, grafieke en dramas insluit);
• informasie tegnologie waar beskikbaar en toepaslik te gebruik om sinvol te kommunikeer.
LU 2
Geskiedkundige Kennis en BegripDie leerder is in staat om historiese kennis en begrip te toon.
Dit is duidelik wanneer die leerder:
2.1 verbande tussen geskiedkundige gebeurtenisse en prosesse in verskillende kontekste in dieselfde tydperk begin trek [chronologie en tyd];
continued on next page

2.2 verstaan dat daar 'n verskil in die belangrikheid van gebeurtenisse se oorsake en gevolge is [oorsaak en gevolg];
2.3 veranderinge in 'n groter historiese en omgewingskonteks verduidelik [kontinuïteit en verandering];
LU 3
Geskiedkundige InterpretasieDie leerder is in staat om aspekte van die geskiedenis te interpreteer.
Dit is duidelik wanneer die leerder:
3.1 geskiedkundige interpretasie ondersoek deur relevante vrae oor 'n geskiedkundige bron se skrywer te stel [interpretasie van bronne];
3.2 die verskillende maniere waarop die gebeure in die verlede aangebied en geïnterpreteer is, kan identifiseer en beredeneer [interpretasie van bronne];
3.3 verduidelik waarom geskiedenis nie objektief of neutraal is nie [interpretasie van bronne];
3.4 verstaan dat identiteitsgevoel die manier waarop gebeurtenisse in die verlede geïnterpreteer word, kan beïnvloed [interpretasie van bronne];
3.5 belangrike kenmerke en gebruike van materiële oorblyfsels van die verlede in 'n gegewe konteks beskryf [voorstelling van die verlede];
3.6 verduidelik waarom dit belangrik is om ons natuurlike en kulturele erfenis te bewaar (bv. voorwerpe, geboue en ander erfenisgebiede) [voorstelling van die verlede];
3.7 verduidelik hoe en waarom mense se herinneringe van die verlede mag verskil [voorstelling van die verlede].

Table 3.17

3.3 Die veranderende rol van vroue tydens die Eerste Wereldoorlog in SA[6]

3.3.1 SOSIALE WETENSKAPPE: GESKIEDENIS

3.3.2 Graad 8

3.3.3 VERANDERENDE IDEES EN TEGNOLOGIEË: EERSTE WÊRELDOORLOG

3.3.4 Module 13

3.3.5 Die veranderende rolle van vroue in die Eerste Wêreldoorlog

Aktiwiteit 1

Om

a) Die veranderende rolle van vroue in die Eerste Wêreldoorlog te kan bespreek; en

b) Die gevolge van die Eerste Wêreldoorlog met die toestande van vandag te kan vergelyk

LU 1.3	LU 2.3	LU 2.1	LU 3.4

Table 3.18

[6]This content is available online at <http://cnx.org/content/m24929/1.1/>.

LEESSTUK 1(a)

Die Eerste Wêreldoorlog was groter in omvang en het groter verwoesting gesaai as enige vorige oorlog. Swaar gewapende soldate het vier jaar lank op see, op land en in die lug geveg. Op die slagveld het 8 miljoen soldate gesterf.

Tuis is burgerlikes ook in die oorlog betrek. Oorlogsvoorrade moes vervaardig en aan die vegtendes gelewer word. Om dit te verhoed, is groot stede deur vyandige vliegtuie gebombardeer. Groot dele van Frankryk, Pole en België, waar die belangrikste veldslae geveg is, is heeltemal vernietig. Vroue moes op landerye, waarop oeste uit die lug verwoes is, nie net hulself, die gesin en gewondes versorg nie, maar nog genoeg voedsel produseer om die vegtende soldate aan die lewe te hou.

Myne en fabrieke is onherstelbaar beskadig. Ondervoede vroue en kinders het in die fabrieke die nodige oorlogsvoorraad en lewensprodukte probeer produseer. Talle vegtendes is deur die oorlog onherstelbaar verarm en moes terugkeer na verwoeste huise en besighede. Die meeste soldate het as gevolg van swak toestande en mediese dienste op die oorlogsveld so verswak dat hulle nie na die oorlog kon werk nie. Die tradisionele rol van vroue: as huishoudsters, onderwyseresse en verpleegsters het verander tot dié van sakevroue en boere.

Teen 1918 was miljoene burgerlikes besig om te sterf weens hongersnood of siektes. Toe breek die Groot Griep-epidemie uit. Meer as twintigmiljoen mense het gesterf; dit wil sê meer mense het aan griep gesterf as op die slagveld.

Die rol wat die vrou tradisioneel gespeel het as ondersteuner van die vegtende man, het verander tot dié van 'n vrou op die slagveld van oorlewing. Vroue moes die rol van broodwinner oorneem om die terugkerende mans en seuns, wat geestelik of liggaamlik vermink was, te kan onderhou.

LEESSTUK 1(b)

Die maatskaplike probleem waarmee ons vandag in Suid-Afrika te kampe het is die stryd teen MIV/VIGS. Talle kinders word met MIV/VIGS gebore en groot dele van die bevolking sterf daaraan. Die onkoste vir die mediese versorging van VIGS-pasiënte en voorsiening van versorging vir die weeskinders en slagoffers van VIGS beloop miljoene rande. Soos met die Eerste Wêreldoorlog het hierdie ramp reeds die hele wêreld getref. MIV/VIGS kan as 'n pandemie beskryf word.

Opdrag:

- BESTUDEER BRON H EN VUL DIE TABEL IN.

BRON A VIGSBEGRIPPE:

MIV : verwys na die Menslike Immuniteitsgebreksindroom Virus

VIGS : verwys na die Verworwe Immuniteitsgebreksindroom

EPIDEMIE : die omstandighede waarin 'n spesifieke siekte vinnig versprei.

PANDEMIE : verwys na vinnig toenemende omstandighede waarin 'n spesifieke siektetoestand teen 'n skrikwekkende, onbeheerbare tempo versprei.

IMMUUNSISTEEM : verwys na 'n persoon se vermoë om siektes af te weer.

- Kom ons vergelyk die statistiek van drie lande. Die volgende syfer is afgerond om dit makliker te maak om daarmee te werk. In die jaar 1997 was Suid-Afrika se totale bevolking 43 336 000. Ongeveer 360 000 mense het gesterf aan VIGS, terwyl in Etiopië met 'n totale bevolking van 60 148 890, omtrent 1 000 000 mense van VIGS gesterf het. In Zimbabwe, met 'n bevolking van 11 682 000, het 130 000 mense aan VIGS gesterf.

- VUL die inligting wat jy hierbo gekry het in die onderstaande **tabel** in.

Land	Bevolking	Vigs sterftes

Table 3.19

- VOLTOOI:

1. ’n Pandemie is
/2/
2. Die drie (3) ooreenkomste tussen MIV/VIGS en die Eerste Wêreldoorlog is:
2.1
2.1
2.3 /3/
3. Die verskil tussen MIV/VIGS en WO 1 is:
/2/
4.1 Kontinuïteit is /1/
4.2 Die kontinuïteit wat ons sien in die rol wat vroue begin speel het tydens WO 1 is
/3/
/**10**/

	LU 1.3						LU 2.3						LU 2.4						LU 3.4			

Table 3.20

3.3.6 Assessering

Leeruitkomstes(LUs)
LU 1
Geskiedkundige OndersoekDie leerder is in staat om ondersoekvaardighede te gebruik om die verlede en die hede te ondersoek.
Assesseringstandaarde(ASe)
Dit is duidelik wanneer die leerder:
1.1 ‘n verskeidenheid van relevante historiese en argeologiese bronne kan identifiseer en selekteer in sy navorsingsproses [vind bronne];
continued on next page

1.2 bronne suksesvol evalueer t.o.v. die betroubaarheid, nuttigheid en die gesindheid van die skrywer [werk met bronne];
1.3 grafiese en statistiese bronne interpreteer [werk met bronne];
1.4 ‘n oorspronklike idee insluit in sy antwoorde [beantwoord die vraag];
1.5 kennis en begrip kommunikeer deur [dra die antwoord oor]:
• die opbou van sy eie argumente en interpretasie gebaseer op die historiese bronne (wat uitgebreide skryfwerk, kunswerke, grafieke en dramas insluit);
• informasie tegnologie waar beskikbaar en toepaslik te gebruik om sinvol te kommunikeer.
LU 2
Geskiedkundige Kennis en BegripDie leerder is in staat om historiese kennis en begrip te toon.
Dit is duidelik wanneer die leerder:
2.1 verbande tussen geskiedkundige gebeurtenisse en prosesse in verskillende kontekste in dieselfde tydperk begin trek [chronologie en tyd];
2.2 verstaan dat daar ‘n verskil in die belangrikheid van gebeurtenisse se oorsake en gevolge is [oorsaak en gevolg];
2.3 veranderinge in ‘n groter historiese en omgewingskonteks verduidelik [kontinuïteit en verandering];
LU 3
Geskiedkundige InterpretasieDie leerder is in staat om aspekte van die geskiedenis te interpreteer.
Dit is duidelik wanneer die leerder:
3.1 geskiedkundige interpretasie ondersoek deur relevante vrae oor ‘n geskiedkundige bron se skrywer te stel [interpretasie van bronne];
3.2 die verskillende maniere waarop die gebeure in die verlede aangebied en geïnterpreteer is, kan identifiseer en beredeneer [interpretasie van bronne];
3.3 verduidelik waarom geskiedenis nie objektief of neutraal is nie [interpretasie van bronne];
3.4 verstaan dat identiteitsgevoel die manier waarop gebeurtenisse in die verlede geïnterpreteer word, kan beïnvloed [interpretasie van bronne];
3.5 belangrike kenmerke en gebruike van materiële oorblyfsels van die verlede in ‘n gegewe konteks beskryf [voorstelling van die verlede];
continued on next page

3.6 verduidelik waarom dit belangrik is om ons natuurlike en kulturele erfenis te bewaar (bv. voorwerpe, geboue en ander erfenisgebiede) [voorstelling van die verlede];
3.7 verduidelik hoe en waarom mense se herinneringe van die verlede mag verskil [voorstelling van die verlede].

Table 3.21

3.4 Die uitwerking van ddie Eerste Wereldoorlog op SA[7]

3.4.1 SOSIALE WETENSKAPPE: GESKIEDENIS

3.4.2 Graad 8

3.4.3 VERANDERENDE IDEES EN TEGNOLOGIEË: EERSTE WÊRELDOORLOG

3.4.4 Module 14

3.4.5 die invloed van die Eerste Wêreldoorlog op Suid-Afrika

Aktiwiteit 1

Om die invloed van die Eerste Wêreldoorlog op Suid-Afrika objektief te kan bespreek

LU 1.4	LU 1.5	LU 2.2	LU 3.3

Table 3.22

LEESSTUK 1

Tydens Cecil John Rhodes se stryd om die goudvelde (in die Transvaal en die Vrystaat) vir die Britse Regering te annekseer, het die besonderhede van die mislukte Jameson-inval van 1896 in die buiteland bekend geraak. Die Jameson-inval en die daaropvolgende Suid-Afrikaanse Oorlog (of Anglo-Boereoorlog soos dit toe bekend gestaan het), is reeds in Module 2 behandel.

Keiser Wilhelm II van Duitsland het openlik aan president Paul Kruger van die Transvaalse Republiek 'n **telegram** gestuur om hom geluk te wens met die suksesvolle afweer van die Jameson-inval. Brittanje het die Duitse keiser kwalik geneem vir hierdie optrede.

Tydens die Suid-Afrikaanse Oorlog (1899 - 1902) het die Duitsers openlik met die Suid-Afrikaners gesimpatiseer. Dit het betrekkinge tussen Duitsland en Brittanje verder vertroebel.

Op hierdie stadium was die Kaapkolonie onder Britse beheer en die koloniste in die Kaap moes op bevel van die Britse Regering die Britse deelname aan die Eerste Wêreldoorlog ondersteun. Ná die oorlog het soldate wat buite die landsgrense kennis gemaak het met mense van ander kolonies se begeerte om hulself te regeer, hierdie gevoel van nasionalisme saam met hulle na hul tuistes teruggebring. Hulle het gesien hoe 'n volk kan saamwerk om sy onafhanklikheid van die koloniale moondheid te verkry.

Na die Suid-Afrikaanse Oorlog was die Suid-Afrikaners anti-Brittanje. Die stryd in die konsentrasiekampe en op die slagveld was nog te duidelik in hul gedagtes.

Opdrag:

- BEANTWOORD DIE VOLGENDE VRAE:

1 In paragraaf 1 word gesê dat Brittanje, in die persoon van Rhodes, die Transvaal en Vrystaat wou annekseer, omdat . . .

/2/

[7]This content is available online at <http://cnx.org/content/m24934/1.1/>.

- Skryf nou jou eie OPINIE oor die REDE vir KOLONISASIE neer:

2. Volgens paragraaf 2 het Keiser Wilhelm II vir Paul Kruger gelukgewens omdat ...
/2/

- Sou Keiser Wilhelm II nog 'n ANDER REDE vir die gelukwensing gehad het?

Watter? .
3. Aan wie se kant het die Kolonialers volgens paragraaf 4 geveg? Waarom?
/2/

- Die Kaapkolonie het nie goudvelde gehad nie. Van watter waarde was die kolonie vir Brittanje?

4. Wat is nasionalisme volgens paragraaf 5?
/2/

- Eie opinie: Nasionalisme is

5. Twee redes vir die anti-Britse gevoel volgens paragraaf 6 is:
/2/

- "anti-Britse gevoel" beteken dat

/**10**/

	LU 1.4						LU 1.5						LU 2.2			

Table 3.23

Aktiwiteit 2
Om die veranderinge teen die einde van die Eerste Wêreldoorlog te kan bespreek

LU 1.1	LU 1.4	LU 1.5	LU 2.3

Table 3.24

LEESSTUK 2

Toe die Duitse leërs begin terugval, het die Keiser na Nederland gevlug. Die nuwe Duitse sosialistiese regering moes 'n wapenstilstand vra, wat op 11 November 1918 die einde van die oorlog beteken het. Die Duitsers moet noodgedwonge vra vir vrede.

In Januarie 1919 het die onderhandelinge in Parys begin. Die Groot Drie, naamlik die VSA, Frankryk en Brittanje, het Duitsland alleen verantwoordelik gehou vir die oorlog. Die nuwe sosialistiese regering was verplig om skuld te aanvaar en is nie eens toegelaat om aan die vredeskonferensie deel te neem nie.

Volgens die Vredesverdrag van Versailles moes Duitsland baie grondgebied prysgee, al sy kolonies en nog meer. Duitsland moes ontwapen en enorme skadevergoeding betaal. Die voorwaardes wat uiteengesit is deur die Amerikaanse president, Woodrow Wilson, is in die "Veertien Punte" vervat. Vir Oostenryk-Hongarye en Turkye is afsonderlike verdrae deur die Geallieerdes opgestel. Die vernederende bepalings van hierdie verdrag het die nasiona-listiese gevoel onder die Duitsers laat opvlam, sodat hulle gereed was om Hitler te steun in sy voorneme om die "boeie van Versailles" van Duitsland af te werp.

Opdrag:

- BESTUDEER BRON I EN STEL DAN JOU EIE KONTRAK OP.

BRON A: VERDRAG/ KONTRAK

'n Kontrak is 'n ooreenkoms tussen twee partye om iets vir mekaar te doen of gee.

Bv. James maak sy eie bed op, sny die gras en droog die skottelgoed af. In ruil gee sy ma vir hom weeklikse sakgeld..

Dus lewer James 'n diens en sy ma vergoed hom daarvoor. Dit is hulle kontrak

Ooreenstemming:

Die belangrikste deel van 'n kontrak is ooreenstemming (konsensus). Sonder ooreenstemming is daar nie 'n kontrak nie. As die een party die ander dwing om iets te doen of gee, stem die twee partye nie saam nie en is daar dus geen kontrak nie [U+2500] soos as James nie die gras wil sny nie, maar sy ma dwing hom; of as die een party die ander om die bos lei sodat hy 'n ooreenkoms aangaan (wat hy nie sou doen as hy die volle waarheid geweet het nie). Dan kan ons ook nie praat van ‘n eerlike kontrak nie.

Die partye moet dus *saamstem* en *seker wees* oor wat die kontrak sê hulle moet *doen*, *kry en/of gee*. Anders is dit nie 'n kontrak nie. James se ma kan bv. nie ná die tyd sê dat hy die huis ook moet stofsuig vir dieselfde hoeveelheid sakgeld nie, want dit was nie deel van hulle ooreenkoms of kontrak nie. James moet eers instem; dan word dit deel van die kontrak.

Kontrakbreuk:

As een party weier om te doen of gee wat hy gesê het hy sou, dan mag die ander partye skadevergoeding eis. Dit is soos 'n troosprys. Bv. as James se ma nie die sakgeld wil gee nie, mag hy daarop aandring dat sy vir hom klere van dieselfde waarde as die sakgeld gee. Wanneer sy dit gedoen het, eindig die kontrak.

(Verwerk uit: *Inleiding tot die Reg*, Lourens du Plessis)

	LU 1.1			

Table 3.25

3.4.6 Assessment

Leeruitkomstes(LUs)
LU 1
Geskiedkundige OndersoekDie leerder is in staat om ondersoekvaardighede te gebruik om die verlede en die hede te ondersoek.
Assesseringstandaarde(ASe)
continued on next page

Dit is duidelik wanneer die leerder:
1.1 ‘n verskeidenheid van relevante historiese en argeologiese bronne kan identifiseer en selekteer in sy navorsingsproses [vind bronne];
1.2 bronne suksesvol evalueer t.o.v. die betroubaarheid, nuttigheid en die gesindheid van die skrywer [werk met bronne];
1.3 grafiese en statistiese bronne interpreteer [werk met bronne];
1.4 ‘n oorspronklike idee insluit in sy antwoorde [beantwoord die vraag];
1.5 kennis en begrip kommunikeer deur [dra die antwoord oor]:
• die opbou van sy eie argumente en interpretasie gebaseer op die historiese bronne (wat uitgebreide skryfwerk, kunswerke, grafieke en dramas insluit);
• informasie tegnologie waar beskikbaar en toepaslik te gebruik om sinvol te kommunikeer.
LU 2
Geskiedkundige Kennis en BegripDie leerder is in staat om historiese kennis en begrip te toon.
Dit is duidelik wanneer die leerder:
2.1 verbande tussen geskiedkundige gebeurtenisse en prosesse in verskillende kontekste in dieselfde tydperk begin trek [chronologie en tyd];
2.2 verstaan dat daar ‘n verskil in die belangrikheid van gebeurtenisse se oorsake en gevolge is [oorsaak en gevolg];
2.3 veranderinge in ‘n groter historiese en omgewingskonteks verduidelik [kontinuïteit en verandering];
LU 3
Geskiedkundige InterpretasieDie leerder is in staat om aspekte van die geskiedenis te interpreteer.
Dit is duidelik wanneer die leerder:
3.1 geskiedkundige interpretasie ondersoek deur relevante vrae oor ‘n geskiedkundige bron se skrywer te stel [interpretasie van bronne];
3.2 die verskillende maniere waarop die gebeure in die verlede aangebied en geïnterpreteer is, kan identifiseer en beredeneer [interpretasie van bronne];
3.3 verduidelik waarom geskiedenis nie objektief of neutraal is nie [interpretasie van bronne];
3.4 verstaan dat identiteitsgevoel die manier waarop gebeurtenisse in die verlede geïnterpreteer word, kan beïnvloed [interpretasie van bronne];
continued on next page

3.5 belangrike kenmerke en gebruike van materiële oorblyfsels van die verlede in ‘n gegewe konteks beskryf [voorstelling van die verlede];
3.6 verduidelik waarom dit belangrik is om ons natuurlike en kulturele erfenis te bewaar (bv. voorwerpe, geboue en ander erfenisgebiede) [voorstelling van die verlede];
3.7 verduidelik hoe en waarom mense se herinneringe van die verlede mag verskil [voorstelling van die verlede].

Table 3.26

Chapter 4

Kwartaal 4

4.1 Die oorsake en gevolge van kolonisasie[1]

4.1.1 SOSIALE WETENSKAPPE: GESKIEDENIS

4.1.2 Graad 8

4.1.3 KOLONIALISME

4.1.4 Module 1

4.1.5 Oorsake en gevolge van kolonisasie

KOLONIALISME

Al die inhoude wat in die Nasionale Dokument vir Graad 8 Geskiedenis voorgeskryf is, is reeds in die vorige drie modules gedek. As voorbereiding vir die eindeksamen behoort jy in hierdie module die kernvaardighede weer te oefen.

Aktiwiteit 1

Oorsake en gevolge van kolonisasie

	LU 2.1						LU 2.2						LU 3.3						LU 3.7			

Table 4.1

Definisie:

Kolonisasie vind plaas wanneer groepe mense van hul vaderland af wegtrek na ‘n kolonie toe, met die doel om permanent daar te bly.

Oorsaak:

a) Hierdie proses beteken dat die mense wat hulle normaalweg in ‘n ander land vestig, die godsdiens, kultuur en taal van hul vaderland behou, sodat die kolonie ‘n **uitbreiding** word van die oorspronklike land.

b) Die teenoorgestelde kan ook waar wees. Koloniste mag dalk uit hul land **vlug** omdat hulle nie saamstem met die tradisionele gebruike of politiek in hul land nie. Die Franse Hugenote het na die Kaap gevlug om godsdienstige vervolging vry te spring.

Gevolg:

[1]This content is available online at <http://cnx.org/content/m24944/1.1/>.

a) Positief: Koloniste kan hulself bevry van vorige oorheersing. Die Britse regering het die **onafhanklikheid** van die Amerikaanse koloniste van die Verenigde State van Amerika, in 1782 erken.

b) Negatief: Die inheemse bevolking van so ‘n kolonie kan **uitgebuit**, selfs vernietig word. Die Rooi Indiane in Amerika het swaar onder die kolonialiste gely.

Tydvak:

Een van die eerste kolonies was die eiland Madeira wat deur die Portugese ontdek en gekoloniseer is. Kolonisasie is ‘n voortdurende proses. Hong Kong was ‘n Britse Kolonie tot 1998.

Oefening:

Gestel dat jou ouers/voogde voel dat dit hul plig is om ‘n kind wie se ouers hom/haar nie kan versorg nie, in julle huis in te neem. Dink eers en skryf dan neer watter **voorregte wat jy nou het, jy bereid is om te deel,** en wat **joune alleen** is.

Aktiwiteit 2

- Die vrae wat na die leesstuk volg, se antwoorde staan nie in die leesstuk nie, dit is vrae wat jy met jou kennis van navorsing, moet beantwoord. Noem by elke antwoord jou bron. Jou bron mag dalk jou eie naam wees, bv. indien jy nie die woordeboek nodig het om die antwoord van nr. 5 te kry nie.

	LU 1.2						LU 1.4						LU 1.5			

Table 4.2

LEESSTUK 1

DIE DERTIEN KOLONIES VAN NOORD-AMERIKA

Duisende mense het hulle in Amerika gevestig tussen 1607 en 1732. Die Franse Hugenote, Duitse koloniste en die groepe van Brittanje was ontevrede met die omstandighede in hul onderskeie tuislande. Aan die begin het hulle hul vryheid van politieke onderdrukking, godsdienstige vervolging en klasseverskille geniet.

Nywerhede soos die hout- en visbedryf is begin. Houtkappers het hul eie tegnieke ontwikkel om gedurende die winter hoog op in die berge, bome te kap. Die houtstompe is gesleep tot in bevrore bergstrome. Gedurende die somer het hulle die smeltende sneeu gebruik om die stompe na die hawens ver onder te vervoer. Dit was die land van geleenthede, waar ‘n harde werker wat sy verbeelding kon gebruik om sy eie masjinerie te vervaardig, ryk kon word. Gewasse is gekweek soos tabak, rys, katoen en indigo. Pelsjagtery was ‘n welvarende beroep.

Vrae:

1. Dink jy die vryheid wat die koloniste aan die begin gehad het, het vir ewig so aangehou? Gee ‘n rede vir jou antwoord.

(2)

2. Gee enige voorbeeld van ‘n klasseverskil.

(2)

3. Skryf meer as een gebruik vir tabak neer.

(2)

4. Wat beteken die woord “pelse” in die laaste sin? Verduidelik en gee ‘n voorbeeld.

(3)

5. Wat maak ‘n mens met “indigo”?

(1)

[10]

Aktiwiteit 3

- In hierdie leesstuk bespreek ons die griewe van die koloniste. Jy onthou (uit jou studie van kolonialisme in Afrika) dat die supermoondheid sy kolonies vir alle roumateriale/hulpbronne gebruik het, maar ook

as ‘n mark vir enige produk wat daar verkoop kon word. Die supermoondheid in hierdie geval is Brittanje en die koloniste die Amerikaners.

	LU 1.1			

Table 4.3

LEESSTUK 2
AGTERGROND VAN DIE AMERIKAANSE REVOLUSIE

OORSAKE: AKSIE/HANDELING	REAKSIE
1. *Die Britse regering het geglo dat hulle die reg het om alle handel en nywerhede in hul kolonies te beheer.*	• Groot ontevredenheid het onder die Amerikaners posgevat omdat hulle oor hul eie sake besluite wou neem; hulle wou vry wees.
• Produkte kon slegs op Britse skepe vervoer word, daarom kon Brittanje bepaal watter produkte die Amerikaners kon produseer.	• Die Amerikaners het begin om met hul eie produkte te smokkel, om so die beste winste te maak.
• Brittanje het die Amerikaners gesien as Britse burgers, daarom moes hulle, soos alle Britte, belasting betaal waarmee bv. Britse leiers se salarisse betaal is.	• Die Amerikaners het die belastinggaarders aangeval en geweier om belasting te betaal.

Table 4.4

In 1770 het ‘n twis ontstaan tussen die koloniste en die Britse soldate wat in Boston gestasioneer was. Vyf koloniste is tydens die gevegte dood en baie gewond. Hierdie insident het bekend geword as die Bostonse Bloedbad. Brittanje het alle belasting afgeskaf, behalwe die belasting op tee.

Vrae:

- Die volgende omskrywings van woorde kom uit die **HAT:**
- Vind die woord in die leesstuk wat ooreenstem met elkeen van die volgende woordomskrywings. Skryf jou antwoord by elke omskrywing.

1. Die moord van baie mense tegelyk.

2. Van huisvesting voorsien, veral huisvesting by burgerlikes aan soldate verskaf.

3. Iets wat gebeur onderwyl iets anders aan die gang is en laasgenoemde onderbreek. OF ‘n toevallige gebeurtenis.

4. Met iemand veg, hom te lyf gaan om hom seer te maak.

5. Verbode goedere of belasbare goedere sonder betaling van belasting in die geheim in- en uitvoer.

[5]

Aktiwiteit 4

	LU 1.1						LU 1.3						LU 1.4			
	LU 3.1						LU 3.2						LU 3.4			

Table 4.5

Die Bostonse Teeparty

Die Amerikaanse koloniste was nog glad nie tevrede met die toegewings van die Britse regering nie. Hulle wou hul vryheid hê. Jy weet dat die inheemse bevolking van Amerika die Rooi Indiane genoem was. Die koloniste het ‘n plan uitgedink wat die Britte sou flous oor wie die skuldiges was in die vernietiging van Britse eiendom waarop die koloniste steeds belasting moes betaal.

BRON A :

Een nag in Desember 1773 het ‘n groep mans van Boston hulself vermom soos Indiane. Hulle het skelm op die drie Britse skepe wat in die baai vasgeanker was, geklim. Die skepe was gelaai met tee. Hulle het die meeste van die tee in die water gegooi. Die water het verkleur, totdat dit gelyk het soos tee. Hierdie insident het later bekend geword as die Bostonse Teeparty.

Navorsingsopdrag:

1. Watter inligting het jy oor die Indiane van Amerika? Skryf jou inligting hier neer. Sorg dat jy jou module vier met jou klasmaats ruil sodat jy ook hul inligting kan lees.

Bron:

2. Kry inligting oor ENIGE van ons inheemse volke van Suid-Afrika of Afrika. Probeer om ‘n prentjie van hul huise, werk, kuns ens. hier te plak. Indien jou portefeulje maar vaal is, kan jy hierdie bladsy daarby insluit.

Aktiwiteit 5

	LU 2.1						LU 2.2						LU 2.3			

Table 4.6

LEESSTUK 3

DIE VERKLARING VAN ONAFHANKLIKHEID

Britse reaksie op die gebeure van die Bostonse Teeparty was venynig. Die inwoners van Boston moes vir die tee betaal en die hawe is vir alle verkeer gesluit. Alle vergaderings is verbied en die wetgewende vergadering ontbind. Soldate is in huise van privaat huiseienaars gehuisves.

In September 1774 het afgevaardigdes van twaalf van die dertien kolonies in Philadelphia vergader om hul strategie vir hul vryheidstryd te beplan. Hulle het tevergeefs hul dokument: *Verklaring van Regte en Griewe* aan die Britse regering gestuur. Die eerste geveg tussen die koloniste en die Britse troepe het plaasgevind by Lexington. Tydens die tweede kongres in Philadelphia is George Washington aangestel as die opperbevelhebber van die koloniale troepe.

Tydens die derde kongres in Philadelphia is die beroemde *Verklaring van Onafhanklikheid* opgestel deur mense soos Benjamin Franklin, Thomas Jefferson en John Adams. Op 4 Julie 1776 is dit deur die kongres aanvaar. Volgens hierdie verklaring word alle mense as gelykes gebore en het daarom onvervreembare regte soos die reg op lewe, vryheid en die nastrewing van geluk. Die regering verkry sy mag van die burgers,

daarom is dit regverdigbaar om ‘n tirannieke regering omver te werp. In hierdie verklaring word die Britse beleid gekritiseer en die koloniste se griewe genoem.

Die oorlog om onafhanklikheid te verkry, het van 1776 tot 1783 geduur. Toe ander Europese lande soos Frankryk, Spanje en Nederland teen Brittanje draai, het Brittanje met die Vrede van Parys die Amerikaners se onafhanklikheid erken.

In 1787 is die Amerikaanse konstitusie/grondwet aanvaar, waarin die regte, vryhede en voorregte van alle Amerikaanse burgers vervat is. Die dertien kolonies is saamgesnoer in ‘n federasie, wat beteken het dat elke kolonie nog steeds ‘n groot mate van onafhanklikheid behou het. Bv. Elke kolonie het sy eie wetgewende liggaam behou wat sy plaaslike aangeleenthede beheer het.

George Washington het die eerste staatspresident van die Verenigde State van Amerika geword. Die hoofstad, vernoem na die president, is ook Washington.

In 1777 is die Union Jack (Britse vlag) vervang met die “stars and stripes”. Die vlag het 13 horisontale rooi en wit strepe met dertien sterre links bo in die hoek gehad. Namate meer state bygevoeg is, is meer sterre bygevoeg. Vandag is daar meer as vyftig sterre vir die state in die federasie van die VSA.

Die Amerikaanse volkslied word “The Star-Spangled Banner” genoem.

Vergelykende Studie:

- Jy het nou gelees hoe die Amerikaanse kolonies hul demokratiese vryheid van Brittanje gekry het. Jy behoort al die ooreenstemmende inligting oor die demokratiese Republiek van Suid-Afrika te ken. Indien nie, vind uit deur navorsing te doen! Skryf die volgende inligting neer:

1. Die Amerikaanse konstitusie/grondwet is in (datum) aanvaar.

(Sien paragraaf 5.) Die Suid-Afrikaanse Grondwet is in (datum) aanvaar.

(2)

(Afskrif van bl. 6 en 7 van die SA Grondwet volg hierna.)

2. Die staatsvorm van die VSA is ‘n <u>federasie</u>, wat beteken dat:

(2)

SA se staatsvorm word ‘n genoem. (1)

3. Die eerste staatspresident van die VSA was (1)

Die eerste staatspresident van SA (1994) was (1)

4. Die Amerikaanse hoofstad is (1)

SA se hoofstede is:

(4)

5. Daar is vandag (getal) state in die VSA federasie. (1)

Daar is vandag die volgende (getal) provinsies wat deel is van die SA

Republiek, naamlik:

6. Die Amerikaanse volkslied word genoem: (1)

Die naam van die Suid-Afrikaanse volkslied: (1)

[20]

Die volgende is ‘n afskrifvan twee bladsye uit ons SA Konstitusie/Grondwet:

“**Die Grondwet** van die Republiek van Suid-Afrika, 1996” Subtitel: “Wet 108 van 1996”wat ooreenstem met die sake wat bespreek is in die Verklaring van Onafhanklikheid van die Amerikaanse kolonies.

	LU 1.5						LU 2.2						LU 2.3						LU 3.7					

Table 4.7

BRON C

Hoofstuk 2 - Handves van regte	
Regte7. (1) Hierdie Handves van Regte is ‘n hoeksteen van die demokrasie in Suid- Afrika. Dit verkans die regte van alle mense in ons land en bevestig die demokratiese waardes van menswaardigheid, gelykheid en vryheid.(2) Die Staat moet die regte in die Handves van Regte eerbiedig, beskerm, bevorder en verwesenlik.(3) Die regte in die Handves van Regte is onderworpe aan die besprekings in artikel 36 of elders in die Handves vervat of genoem.Toepassing8. (1) Die Handves van Regte is van toepassing op die totale reg en bind die wetgewende, die uitvoerende en die regsprekende gesag en alle staatsorgane.(2) ‘n Bepaling van die Handves van Regte bind ‘n natuurlike of ‘n regspersoon indien, en in die mate waarin, dit toepasbaar is met inagneming van die aard van die reg en die aard van enige plig deur die reg opgelê.(3) By die toepassing van ‘n bepaling van die Handves van Regte op ‘n natuurlike of regspersoon ingevolge subartikel (2) - (a) moet ‘n hof, ten einde gevolg te gee aan ‘n reg in die Handves, die gemene reg toepas, of indien nodig ontwikkel, in die mate waarin wetgewing nie aan daardie reg gevolg gee nie; en (b) kan ‘n hof reëls van die gemene reg ontwikkel om die reg te beperk, mits die beperking in ooreenstemming met artikel 36(1) is. (4) ‘n Regspersoon is geregtig op die regte in die Handves van Regte in die mate waarin die aard van die regte en die aard van daardie regspersoon dit vereis.6	Gelykheid9. (1) Elkeen is gelyk voor die reg en het die reg op gelyke beskerming en voordeel van die reg.(2) Gelykheid sluit die volle en gelyke genieting van alle regte en vryhede in. Ten einde die bereiking van gelykheid te bevorder, kan wetgewende en ander maatreëls getref word wat ontwerp is vir die beskerming of ontwikkeling van persone, of kategorieë persone, wat deur onbillike diskriminasie benadeel is.(3) Die staat mag nie regstreeks of onregstreeks onbillik teen iemand diskrimineer op een of meer gronde nie, met inbegrip van ras, geslagtelikheid, geslag, swangerskap, huwelikstaat, etniese of sosiale herkoms, kleur, seksuele georiënteerdheid, ouderdom, gestremdheid, godsdiens, gewete, oortuiging, kultuur, taal en geboorte.(4) Geen persoon mag regstreeks of onregstreeks onbillik teen iemand op een of meer gronde ingevolge subartikel (3) diskrimineer nie. Nasionale wetgewing moet verorden word om onbillike diskriminasie te voorkom of te belet.(5) Diskriminasie op een of meer van die gronde in subartikel (3) vermeld, is onbillik, tensy daar vasgestel word dat die diskriminasie billik is.Menswaardigheid10. Elkeen het ingebore waardigheid en die reg dat daardie waardigheid gerespekteer en beskerm word.Lewe11. Elkeen het die reg op lewe.7

Table 4.8

Vrae oor die Grondwet:

1. Volgens Artikel 9. (2) word gelykheid beskerm deur wetgewende maatreëls wat getref kan word om bv. “ontwikkeling van persone,” “wat deur diskriminasie benadeel is” op ‘n gelyke voet met alle ander persone in die samelewing in SA te stel.

Hierdie maatreëls word Regstellende Aksie (Affirmative Action) genoem.

1.1 Verduidelik in jou eie woorde wat Regstellende Aksie beteken:

(5)

1.2 Noem enige voorbeeld van regstellende aksie.

(5)

[10]

Gebruik die aanwysings in Leesstuk 3 om ‘n netjiese kopie van die Amerikaanse vlag te teken.

	LU 1.3						LU 3.5						LU 3.6			

Table 4.9

Gee aandag aan die besonderhede/detail, sodat jy vol punte kan kry, wat beteken:

/3		vir korrekte kleure,	
/4		vir korrekte vorms,	
/3		vir duidelike byskrifte, sodat enigeen sal verstaan waarvoor die sterre en strepe staan.	

Table 4.10

[10]

4.1.6 Assessering

Leeruitkomstes(LUs)
LU 1
Geskiedkundige OndersoekDie leerder is in staat om ondersoekvaardighede te gebruik om die verlede en die hede te ondersoek.
Assesseringstandaarde(ASe)
Dit is duidelik wanneer die leerder:
1.1 ‘n verskeidenheid van relevante historiese en argeologiese bronne kan identifiseer en selekteer in sy navorsingsproses [vind bronne];
1.2 bronne suksesvol evalueer t.o.v. die betroubaarheid, nuttigheid en die gesindheid van die skrywer [werk met bronne];
1.3 grafiese en statistiese bronne interpreteer [werk met bronne];
1.4 ‘n oorspronklike idee insluit in sy antwoorde [beantwoord die vraag];
continued on next page

1.5 kennis en begrip kommunikeer deur [dra die antwoord oor]:
• die opbou van sy eie argumente en interpretasie gebaseer op die historiese bronne (wat uitgebreide skryfwerk, kunswerke, grafieke en dramas insluit);
• informasie tegnologie waar beskikbaar en toepaslik te gebruik om sinvol te kommunikeer.
LU 2
Geskiedkundige Kennis en BegripDie leerder is in staat om historiese kennis en begrip te toon.
Dit is duidelik wanneer die leerder:
2.1 verbande tussen geskiedkundige gebeurtenisse en prosesse in verskillende kontekste in dieselfde tydperk begin trek [chronologie en tyd];
2.2 verstaan dat daar 'n verskil in die belangrikheid van gebeurtenisse se oorsake en gevolge is [oorsaak en gevolg];
2.3 veranderinge in 'n groter historiese en omgewingskonteks verduidelik [kontinuïteit en verandering];
LU 3
Geskiedkundige InterpretasieDie leerder is in staat om aspekte van die geskiedenis te interpreteer.
Dit is duidelik wanneer die leerder:
3.1 geskiedkundige interpretasie ondersoek deur relevante vrae oor 'n geskiedkundige bron se skrywer te stel [interpretasie van bronne];
3.2 die verskillende maniere waarop die gebeure in die verlede aangebied en geïnterpreteer is, kan identifiseer en beredeneer [interpretasie van bronne];
3.3 verduidelik waarom geskiedenis nie objektief of neutraal is nie [interpretasie van bronne];
3.4 verstaan dat identiteitsgevoel die manier waarop gebeurtenisse in die verlede geïnterpreteer word, kan beïnvloed [interpretasie van bronne];
3.5 belangrike kenmerke en gebruike van materiële oorblyfsels van die verlede in 'n gegewe konteks beskryf [voorstelling van die verlede];
3.6 verduidelik waarom dit belangrik is om ons natuurlike en kulturele erfenis te bewaar (bv. voorwerpe, geboue en ander erfenisgebiede) [voorstelling van die verlede];
3.7 verduidelik hoe en waarom mense se herinneringe van die verlede mag verskil [voorstelling van die verlede].

Table 4.11

Attributions

Module: "Industrialisasie in SA"
By: Siyavula Uploaders
URL: http://cnx.org/content/m24887/1.1/
Pages: 29-32
Copyright: Siyavula Uploaders
License: http://creativecommons.org/licenses/by/3.0/

Module: "Veandering in die lewe en werk in SA in die myne, landelike gebiede en stede"
By: Siyavula Uploaders
URL: http://cnx.org/content/m24893/1.1/
Pages: 32-37
Copyright: Siyavula Uploaders
License: http://creativecommons.org/licenses/by/3.0/

Module: "Weerstand teen die Britse beheer"
By: Siyavula Uploaders
URL: http://cnx.org/content/m24965/1.1/
Pages: 38-44
Copyright: Siyavula Uploaders
License: http://creativecommons.org/licenses/by/3.0/

Module: "Oorsake van die Eerste Wereldoorlog"
By: Siyavula Uploaders
URL: http://cnx.org/content/m24916/1.1/
Pages: 45-52
Copyright: Siyavula Uploaders
License: http://creativecommons.org/licenses/by/3.0/

Module: "Duikbote en loopgraaf-oorlogvoering in die Eerste Wereldoorlog"
By: Siyavula Uploaders
URL: http://cnx.org/content/m24912/1.1/
Pages: 52-57
Copyright: Siyavula Uploaders
License: http://creativecommons.org/licenses/by/3.0/

Module: "Die veranderende rol van vroue tydens die Eerste Wereldoorlog in SA"
By: Siyavula Uploaders
URL: http://cnx.org/content/m24929/1.1/
Pages: 57-61
Copyright: Siyavula Uploaders
License: http://creativecommons.org/licenses/by/3.0/

Module: "Die uitwerking van ddie Eerste Wereldoorlog op SA"
By: Siyavula Uploaders
URL: http://cnx.org/content/m24934/1.1/
Pages: 61-65
Copyright: Siyavula Uploaders
License: http://creativecommons.org/licenses/by/3.0/

Module: "Die oorsake en gevolge van kolonisasie"
By: Siyavula Uploaders
URL: http://cnx.org/content/m24944/1.1/
Pages: 67-75
Copyright: Siyavula Uploaders
License: http://creativecommons.org/licenses/by/3.0/

About Connexions
Since 1999, Connexions has been pioneering a global system where anyone can create course materials and make them fully accessible and easily reusable free of charge. We are a Web-based authoring, teaching and learning environment open to anyone interested in education, including students, teachers, professors and lifelong learners. We connect ideas and facilitate educational communities.

Connexions's modular, interactive courses are in use worldwide by universities, community colleges, K-12 schools, distance learners, and lifelong learners. Connexions materials are in many languages, including English, Spanish, Chinese, Japanese, Italian, Vietnamese, French, Portuguese, and Thai. Connexions is part of an exciting new information distribution system that allows for **Print on Demand Books**. Connexions has partnered with innovative on-demand publisher QOOP to accelerate the delivery of printed course materials and textbooks into classrooms worldwide at lower prices than traditional academic publishers.